

Jaarverslag

Bosschap

2009

Voorwoord

Het jaar 2009 was voor mij het eerste volle jaar als voorzitter van het Bosschap. Het was uitermate boeiend om van zo dichtbij de diverse cycli binnen het Bosschap mee te maken: intern van jaarverslaglegging tot begroting en van verantwoording tot planning, extern van voorjaarsnota tot najaarsnota, met Prinsjesdag daartussen. Ook waren er al die landelijk en regionaal belangrijke momenten die voor het Bosschap op de een of andere manier van betekenis zijn.

De jaarlijkse bijeenkomst van Natuurmonumenten, het Voorjaarsforum, op 22 april was zeker zo een moment.

Natuurmonumenten had op haar jaarlijkse toogdag, zoals deze bijeenkomst in de wandelgangen ook wel wordt genoemd, de realisatie van de Ecologische hoofdstructuur centraal gesteld.

Het was een uitdaging daar als voorzitter van het Bosschap bij stil te staan. Een extra uitdaging, omdat het ook raakt aan de politiek-bestuurlijke verhoudingen in Nederland, en dat is een boeiend en veelbesproken onderwerp!

In de voordracht is indringend stilgestaan bij de daadkracht van de bestuurslagen in Nederland bij de realisering van beleid. Deze stellingname is nog onverkort van kracht. Het realiseren van beleid staat of valt met een daadkrachtig bestuur, op alle fronten en in alle lagen, van rijk tot gemeente, met – niet onbelangrijk – de provincies daar tussenin.

Het belang van deze stelling is in de resterende periode van 2009 maar al te zeer gebleken. Denk aan de discussies over de Westerschelde, over de kritiek op het zogenaamd veel te strenge uitvoeren van het Europese natuurbeleid door Nederland, over de financiering van het natuurbeleid, over de stroperige regelgeving. Het is nogal wat.

Deze onderwerpen zullen in 2010 ongetwijfeld hun vervolg krijgen. De ombuigingen waaraan de rijksoverheid nu hard werkt, zullen zeker ook in het veld van bos, natuur en landschap hun gevolgen hebben. Samenwerking en samen optrekken is van groot belang.

De rol van het Bosschap als platform van alle beheerders van bos en natuur in Nederland komt daarbij goed van pas. Als Bosschap zullen wij in 2010 daarvoor volop gaan.

Ed Nijpels

Inhoudsopgave

Voorwoord

Introductie Grenzen aan het Bosschap

Hoofdstuk I Inhoudelijke verantwoording

- § 1.1 Betere randvoorwaarden voor efficiënte en doelmatige bedrijfsvoering
 - 1.1.1 Onderzoek en kennisvermeerdering
 - 1.1.2 Wet- en regelgeving
 - 1.1.3 Naar kwaliteit van bos, bosbeheer en boswerk
 - 1.1.4 Het Bosschap en de waterschappen
 - 1.1.5 Zaad en plantsoen
- § 1.2 Gezondere bedrijfseconomische basis voor bedrijven in bos en natuur
 - 1.2.1 Bedrijven en organisaties in bos en natuur onder druk
 - 1.2.2 Mogelijke perspectieven
- § 1.3 Veiliger en uitdagender werkklimaat voor werknemers in bos en natuur
 - 1.3.1 Arbeidsomstandigheden
 - 1.3.2 Arbeidsvoorwaarden
 - 1.3.3 Arbeidsmarkt en arbeidsvoorziening

Hoofdstuk II Bestuurlijke en organisatorische verantwoording

- § 2.1 Registratie en participatie
 - aangesloten organisaties en bedrijven
 - bestuur, commissies, werkgroepen
 - secretariaat
 - "omgeving" Bosschap; netwerk
- § 2.2 Bestuurlijke en maatschappelijke verantwoording
 - Bestuurlijk overleg met minister LNV
 - Code Goed Bestuur PBO
 - Duurzaam inkopen
 - Administratieve lasten
 - Dienstenrichtlijn
- § 2.3 Verbreding Bosschap
 - definitie natuur
 - registratieverordening
- § 2.4 Communicatie en informatievoorziening
 - website
 - nieuwsbrieven
 - informatieavonden
 - helpdesk secretariaat

- § 2.5 Klachten, bezwaar en beroep
- klachten
 - bezwaarschriften
 - beroepen

§ 2.6 Tuchtrect

Hoofdstuk III Financiële verantwoording

§ 3.1 Rekening van baten & lasten; toelichting

§ 3.2 Balans; toelichting

§ 3.3 Externe financiële relaties

§ 3.4 Rapportage en verantwoording Activiteitenplan Bos en Natuur 2009 uit Fonds Colland Arbeidsmarktbeleid

§ 3.5 Kerncijfers Jaarrekening Bosschap 2009

§ 3.6 Beleggingenbeleid Bosschap

Bijlagen

- Bijlage 1: Gegevens Bosschap
- Bijlage 2: Ontwikkeling areaal bos en aantal bij Bosschap geregistreerde bouseigenaren
- Bijlage 3: Ontwikkeling aantal bij het Bosschap geregistreerde Bosaannemers en aantal ErBo-erkende bosaannemers
- Bijlage 4: Overzicht verordeningen Bosschap in 2009
- Bijlage 5: Samenstelling bestuur Bosschap in 2009
- Bijlage 6: Samenstelling commissies en werkgroepen Bosschap in 2009
- Bijlage 7: Werknemers secretariaat Bosschap in 2009
- Bijlage 8: Overzicht vergoedingen voorzitter bestuur, leden bestuur en commissies
- Bijlage 9: Accountantsverklaring Jaarrekening + Balans Bosschap 2009
- Bijlage 10: Accountantsverklaring verantwoording Fonds Colland Arbeidsmarktbeleid 2009
- Bijlage 11: Overzicht van publicaties, artikelen, documenten, etc.
- Bijlage 12a: Aantal geregistreerde bosaannemingsbedrijven naar grootteklasse
- Bijlage 12b: Aantal geregistreerde bouseigendommen naar grootteklasse
- Bijlage 13: Lijst van gebruikte afkortingen

Introductie

Grenzen aan het Bosschap

De lezer van het jaarverslag heeft de laatste jaren enkele keren het begrip “grenzen” ontmoet: “Communiceren over grenzen” (titel jaarverslag 2006), “Bosschap blijft grenzen verkennen” (introductie jaarverslag 2008). Het betrof daarbij het domein, de werkingssfeer van het Bosschap: een inhoudelijke benadering. Er zijn echter ook andere grenzen.

Het Bosschap maakt als bedrijfschap voor bos en natuur deel uit van het stelsel van product- en bedrijfschappen: de publiekrechtelijke bedrijfsorganisatie (pbo). Het schap is daarmee gebonden aan de grenzen die de wet- en regelgeving vanuit de pbo stellen. Dat laatste wordt meer en meer zichtbaar in het jaarverslag van het schap. Het zal de lezer niet zijn ontgaan dat het jaarverslag een ontwikkeling doormaakt van een overwegend inhoudelijk verslag naar een nadrukkelijk óók op verantwoording gerichte verslaglegging.

De wijze waarop het Bosschap de sector en de samenleving van dienst wil en kan zijn, vastgelegd in een strategische visie. Dit is een dynamisch document, dat periodiek tegen het licht wordt gehouden. Voortschrijding in de tijd kan leiden tot bijstelling in visie en tot verlegging van accenten, maar de structuur van de strategische visie blijft daarbij in tact. Het bestuur heeft in 2009 de strategische visie voor de jaren 2008-2012 geactualiseerd tot een visie voor de jaren 2010-2014. Die visie vormt nu dus het uitgangspunt (de inhoudelijke grenzen) voor het Bosschap in de komende jaren.

Het Bosschap is het platform voor de sector bos en natuur, waar alle partijen elkaar in wisselende samenstelling – en zoveel mogelijk in interactie met betrokkenen uit de samenleving – ontmoeten, met als doel:

- het creëren van goede randvoorwaarden voor de aangesloten bedrijven en organisaties, zodat deze efficiënt en effectief kunnen werken met het oog op de gewenste kwaliteit bos en natuur
- het bijdragen aan een gezonde bedrijfseconomische basis voor de bedrijven en organisaties in de sector
- het bijdragen aan een gezond, veilig en perspectiefvol werkklimaat voor werknemers in de sector.

Vanuit bovenstaande invalshoeken wordt de lezer in dit jaarverslag geïnformeerd en wordt verantwoording afgelegd. Het verslag kent daarbij op hoofdlijnen de volgende opbouw:

- Hoofdstuk I: Inhoudelijke verantwoording
- Hoofdstuk II: Bestuurlijke en organisatorische verantwoording
- Hoofdstuk III: Financiële verantwoording
- Bijlagen: gegevens Bosschap; registratie Bosschap; verordeningen Bosschap; bestuur, commissies en werkgroepen Bosschap; secretariaat Bosschap; vergoedingsregelingen Bosschap; accountantsverklaringen financiële verantwoording.

Het Bosschap verwacht de lezer hiermee een toereikend, toegankelijk en helder beeld over zijn werkzaamheden in het jaar 2009 te verschaffen.

Hoofdstuk I

Inhoudelijke verantwoording

In hoofdstuk I wordt aandacht besteed aan de inhoudelijke verantwoording over het jaar 2009. Achtereenvolgens wordt ingegaan op:

- activiteiten en onderwerpen die een bijdrage leveren aan betere randvoorwaarden voor een efficiënte en doelmatige bedrijfsvoering (§ 1.1)
- activiteiten en onderwerpen die van belang zijn voor en moeten bijdragen aan een gezondere bedrijfseconomische basis voor de bedrijven en organisaties in bos en natuur (§ 1.2)
- activiteiten en projecten die moeten bijdragen aan een veiliger en uitdagender werkklimaat voor werknemers in bos en natuur (§ 1.3).

§ 1.1 *Betere randvoorwaarden voor efficiënte en doelmatige bedrijfsvoering*

1.1.1 Onderzoek, kennisvermeerdering en kennisverspreiding

Kennisnetwerk OBN verplaatst van LNV naar Bosschap

In de zomer van 2009 heeft het ministerie van LNV aan het Bosschap gevraagd om samen te verkennen of het Bosschap het Kennisnetwerk OBN wil en kan overnemen. Deze vraag voor overplaatsing komt voort uit het principe dat LNV sinds een paar jaar hanteert: 'van zorgen voor naar zorgen dat'.

Doel van het kennisnetwerk OBN (Ontwikkeling en Beheer Natuurkwaliteit) is het bevorderen van ontwikkeling, verspreiding en benutting van kennis over natuurherstel, Natura 2000, leefgebiedenbenadering en ontwikkeling van nieuwe natuur. Het OBN-netwerk bestaat uit zeven deskundigenteams en een expertisegroep waarin zowel onderzoekers als terreinbeheerders zitten. Deze teams formuleren onderzoeken op het gebied van natuurherstel binnen het domein van hun expertise. De onderzoeken resulteren in concrete herstelmaatregelen zodat terreinbeheerders de natuur kunnen herstellen en verder ontwikkelen.

Het Bosschap is een platform en ontmoetingsplek voor iedereen die betrokken is bij bos- en natuurbeheer in Nederland. Het Bosschap zet zich in voor goede randvoorwaarden voor het bos- en natuurbeheer in Nederland. De ontwikkeling van kennis op het gebied van natuurbeheer is een belangrijke randvoorwaarde. Het overnemen van het OBN-netwerk past prima bij de missie van het Bosschap. Daarom heeft het bestuur van het Bosschap in september 2009 besloten de mogelijkheden voor een verplaatsing verder te verkennen.

Op basis van de positieve uitkomst van de verkenning heeft het bestuur van Bosschap op 10 december 2009 ingestemd met de verplaatsing van het Kennisnetwerk OBN van LNV naar het Bosschap. Al eerder, op 7 december, had de bestuursraad van LNV besloten het OBN-netwerk definitief te willen verplaatsen naar het Bosschap. Het gaat om een bedrag van ruim 2 miljoen euro per jaar voor nieuwe onderzoeksprojecten en voor een periode van vier jaar. De projecten die al lopen, blijven bij LNV. Het jaar 2010, en met name het eerste half jaar, is een overgangperiode. In deze periode zullen LNV en het Bosschap samen optrekken, opdat het kennisnetwerk niet stil komt te liggen als gevolg van de verplaatsing ervan.

Indiening helpdeskvragen via het Bosschap

Het Bosschap heeft de mogelijkheid om via de zogenaamde helpdesk EHS van LNV kleine onderzoeksvragen in te dienen. Hierbij gaat het om onderzoeksvragen die actueel zijn en relevant voor meerdere terreinbeheerders. Iedere terreinbeheerder of bosaannemer kan het Bosschap verzoeken een onderzoeksvraag bij de Helpdesk EHS in te dienen. In 2009 heeft het Bosschap drie helpdeskvragen ingediend en heeft bij één helpdeskvraag een advies gegeven. De volgende helpdeskvragen zijn ingediend en gehonoreerd:

- Een onderzoek naar de eventuele mogelijkheden voor plaatsing van windturbines in bos en natuur in Nederland, afgezet tegen recente jurisprudentie en nieuwe wetgeving.
- Een vergelijkend onderzoek naar hoe er in verschillende landen van Europa omgegaan wordt met de bestrijding van insectenplagen in fijnspar (en lariks) in het kader van wetgeving en hoe hier in Nederland mee kan worden omgegaan.
- Het ontwikkelen van een veldversie van de gedragscode natuurbeheer.

Het advies betrof een positief advies over een helpdeskvraag voor de ontwikkeling van een gebruiksvriendelijk recreatiemodel dat beheerders helpt bij het waarborgen van de natuurdoelstellingen enerzijds en het optimaliseren van de doelstellingen voor recreatie anderzijds.

Aanstelling nieuwe gastmedewerker WUR

Het bestuur van het Bosschap heeft in het voorjaar van 2009 de heer ing J.R. (Rob) Hoekstra aangesteld als Gastmedewerker Bosschap ten behoeve Wageningen Universiteit (WUR) en Hogeschool Van Hall Larenstein (VHL).

De heer Hoekstra volgt daarmee de heer ir A.J.H. (Arno) Willems op, die in 2005 als gastdocent Bosschap is benoemd, met als doel het verbinden van wetenschap en beheerpraktijk.

Niet voor niets is de term gastdocent gewijzigd in gastmedewerker. De bedoeling is te komen tot een ruimere invulling, waarbij de persoon in kwestie minder als docent optreedt maar meer een liaison-rol vervult en de spil vormt tussen praktijk en onderwijs. Het gaat dus om versterking van de wederzijdse relatie. Daarbij is aan de onderwijskant de focus naast de WUR ook gericht op Hogeschool Van Hall Larenstein te Velp.

De gastmedewerker is via een externe procedure door middel van een advertentie in een vakblad aangezocht. Het gaat vooralsnog om een aanstelling voor drie jaar. Het beschikbare budget voor de gastmedewerker bedroeg in 2009 €15.000,- op jaarbasis.

Rob Hoekstra is in de loop van 2009 met zijn werkzaamheden van start gegaan. Hij heeft de benodigde relaties opgebouwd en voorbereidingen getroffen voor een aantal activiteiten. Dat heeft in het najaar geresulteerd in de medewerking aan de themaweek "Beleid en participatie" van de VHL, gericht op studenten van de VHL. Voor 2010 zijn diverse activiteiten in voorbereiding, waaronder een reeks *Capita Selecta*, een ontwerp-opgave voor studenten, en een "Midzomernachtdroom", waarin visies op de toekomst van het bos- en natuurbeheer centraal staan.

Betrokkenheid Bosschap bij onderzoeksaansturing LNV

Het Bosschap is de ontmoetingsplaats waar de bos- en natuursector elkaar spreekt, kennis bundelt, gemeenschappelijke vraagstukken in kaart brengt en deze vragen

structureel oplost. In deze rol als platform is het genereren en aansturen van onderzoek en innovatie één van de kernactiviteiten van het Bosschap.

Met voormalig minister Veerman van LNV zijn daarom in 2005 afspraken gemaakt over deelname van het Bosschap, namens de gehele sector, in de besluitvorming over onderzoek, zowel bij formulering, begeleiding als beoordeling. Hiermee is het maatschappelijk draagvlak van het onderzoek vergroot. Deze rol van het Bosschap, als onderdeel van de aansturingstructuur binnen het ministerie, is tot tevredenheid van alle betrokken partijen geregeld.

In 2009 heeft het ministerie van LNV de aansturingstructuur van het onderzoek herijkt. Een van de elementen daarbij is een verdere invulling van de betrokkenheid vanuit de maatschappij en het verder stimuleren van innovatie. Daarnaast wordt door het ministerie gewerkt aan de herpositionering van onderdelen van de kennisinfrastructuur. In het kader van deze herijking is op 19 juni 2009 met het bestuur van het Bosschap gediscussieerd over:

- ervaringen en wensen met het verloop van het proces van formuleren van onderzoeksvragen;
- kans op honoreren van onderzoeksvragen van terreinbeheerders in beleidsondersteunend onderzoek;
- communiceren van onderzoeksresultaten met eigen beheerders en met andere geïnteresseerden.

De leerpunten uit deze bijeenkomst worden inmiddels gebruikt om de betrokkenheid van het Bosschap in de nieuwe aansturingstructuur van onderzoek door LNV te verbeteren.

Informatienet Terreinbeheer

Bos en natuur zijn kostbaar voor de Nederlandse samenleving. Kostbaar vanuit ecologisch, landschappelijk, recreatief en grondstoffelijk oogpunt en kostbaar in termen van geld. We koesteren natuur, we willen deze zo goed mogelijk beheerd zien en we willen er meer van realiseren.

Maar: terreinbeheer brengt vooral kosten met zich mee en soms ook wat opbrengsten. Hoe ziet dat financiële plaatje eruit voor de terreinbeheerder bij de verschillende beheervormen voor de diverse natuurdoeltypen? Hoe handelt de collega-beheerder in soortgelijke situaties? Om de betrokkenen daarin meer inzicht te geven hebben LNV en Bosschap het LEI de opdracht gegeven een Informatienet Terreinbeheer te ontwikkelen. Het informatienet gaat daarmee dan ook meer duidelijkheid geven over de financiële gevolgen van het natuurbeleid.

In 2009 is veel inspanning verricht om dit informatienet verder te ontwikkelen. Het gaat daarbij om het uitbouwen van het bestaande netwerk van particuliere bosterreinen met andersoortige terreinen zoals heide, moeras, schraalgraslanden, duinen en zandverstuivingen. In de taal van het natuurbeheer wordt dan de zogenaamde Index gehanteerd. Daarbij komen ook beheerders in beeld als Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, provinciale Landschappen en gemeenten. Het informatienetwerk richt zich niet meer uitsluitend op de particuliere eigenaren. LEI en Alterra werken in de uitvoering van dit grote project nauw samen. Het Bosschap is betrokken in de stuurgroep en in de begeleidingsgroep. Naar verwachting volgen in het verslagjaar 2010 de eerste inzichten.

Begeleiding onderzoek Alterra naar afwegingen bij ruimen stormhout

Na de storm van januari 2007 heeft het Bosschap via het ministerie van LNV een eerste aanzet gegeven voor het voor beheerders ontwikkelen van een afwegingskader voor het ruimen van stormhout na hevige storm. In zo'n situatie doemen allerlei vragen op: moet alles worden geruimd, wat zijn de positieve effecten daarvan voor biodiversiteit, zijn die verschillend als meer of minder stormhout blijft liggen, wat voor inkomsten blijven liggen als minder of niet wordt geruimd, en hoe beleven recreanten het laten liggen van stormhout.

Alterra heeft in de periode 2007-2009 onderzoek gedaan en een afwegingskader ontwikkeld voor beheerders om een afgewogen keuze te maken over het wel of niet ruimen na een storm. Alterra heeft daarvoor drie jaar lang waarnemingen verricht aan de ontwikkeling van de mos- en kruidvegetatie, de bosverjonging, de insecten en de paddestoelen en de vitaliteit van de bomen. Daarnaast is een bureaustudie uitgevoerd naar kosten en opbrengsten van stormhout en extra kosten die optreden bij de verdere exploitatie doordat omgewaaide bomen zijn blijven liggen. Het eindrapport is te vinden op www.alterra.wur.nl.

1.1.2 Wet- en regelgeving

Gedragscode Natuurbeheer is gereed

In 2009 is de Gedragscode Natuurbeheer (GCN) tot stand gekomen.

De Flora- en faunawet verbiedt om beschermde dier- en plantensoorten te verwonden, vernielen, beschadigen, verontrusten of te doden. Ook verblijfplaatsen, nesten en eieren van beschermde diersoorten mogen niet opzettelijk worden vernield, beschadigd, verwijderd of verstoord. Voor beheerders die onderhoudswerkzaamheden in natuurgebieden moeten verrichten, is het haast onmogelijk beschermde soorten en hun verblijfplaatsen te ontzien. Om beheerders een hulpmiddel te geven om zorgvuldig met de wet en met de natuur om te kunnen gaan, heeft het Bosschap de GCN ontwikkeld.

Het proces van de GCN is gestart in 2006. Daarbij is constructief samengewerkt met Staatsbosbeheer, SBNL, Natuurmonumenten, de 12 Landschappen en de Federatie Particulier Grondbezit. Ook gemeenten, het ministerie van Defensie en andere terreinbeheerders hebben constructief meegedacht en bijdragen geleverd. Daarnaast heeft intensief overleg plaatsgehad met partijen uit de wereld van de soortenbescherming, het onderzoek en het bedrijfsleven. Dit alles onder regie van het Bosschap.

Na een langdurig proces van overleg en afstemming met betrokken partijen werd de GCN eind 2008 ter goedkeuring aan de minister van LNV voorgelegd en is deze vervolgens voorlopig goedgekeurd.

Begin 2009 is naar aanleiding van ingediende zienswijzen op de goedkeuring in concept door de minister nog een laatste hand gelegd aan de teksten van de GCN. Uiteindelijk heeft de formele goedkeuring op 21 april 2009 plaatsgevonden, waarmee de GCN van kracht werd. Daarmee is een einde gekomen aan een lang en ingewikkeld traject van inhoudelijke afwegingen, overleg en vormgeving van deze code.

Inmiddels is de gedragscode in een handzame veldversie uitgewerkt en gedrukt (3.000 exemplaren). Deze is verkrijgbaar bij het Bosschap. Er zijn inmiddels al een kleine 1.000 exemplaren verzonden.

Evaluatie Gedragscode Zorgvuldig Bosbeheer

In 2005 werd de Gedragscode Zorgvuldig Bosbeheer (GZB) als eerste gedragscode in het kader van de Flora- en faunawet door de minister van LNV goedgekeurd. Bij de systematiek van gedragscodes is vastgelegd dat deze voor een periode van vijf jaar geldig zijn en vervolgens door middel van een evaluatie tegen het licht worden gehouden. Daarom zijn in 2009 beide opstellers van de GZB 2005-2009, het Bosschap en Vogelbescherming Nederland, met ondersteuning van het ministerie van LNV, gestart met de evaluatie van de GZB. Het betrof de eerste evaluatie van een gedragscode.

Bij de evaluatie zijn drie invalshoeken gekozen:

1. Technisch-praktische zaken:
 - Heeft de GZB eraan bijgedragen dat er, binnen het zorgvuldigheidsbeginsel, nog in het bos kan worden gewerkt?
 - Wat zijn de effecten van de in de GZB beschreven werkwijzen op de kosten van de werkzaamheden?
 - Is er minder of meer werk verricht na het beschikbaar komen van de GZB?
2. Juridische zaken:
 - Heeft de GZB eraan bijgedragen dat het bosbeheerwerk voldoende zorgvuldig is uitgevoerd om te kunnen vaststellen dat geen schending van de Ff-wet-verboden heeft plaatsgehad?
 - Overzicht jurisprudentie / handhaving
3. Inhoudelijke zaken:
 - Wat zijn de effecten van de in de GZB beschreven werkwijzen op de natuur?
 - o Wat is het effect van de werkwijzen van de GZB op de aantallen en leefgebieden van de verschillende beschermde (vogel)soorten.
 - o Kunnen met de huidige kennis en met de opgedane ervaring met de gedragscode de beschreven werkwijzen nog steeds als voldoende zorgvuldig worden gekwalificeerd in die zin dat daarvan geen wezenlijke invloed op de soorten uitgaat en dat deze zo min mogelijk schade ondervinden?

De evaluatie is uitgevoerd aan de hand van vijf bouwstenen.

1. Enquête en workshop

Een enquête onder betrokkenen, gevolgd door een bespreking van de resultaten in een workshop met de deelnemende partijen aan de enquête.

2. Onderzoek naar gevolgen voor broedvogels veroorzaakt door gebruik van de GZB; uitbesteding via Vogelbescherming

De hoofdvraag die aan het ecologisch effectonderzoek ten grondslag lag, betrof de vraag naar de gevolgen voor broedvogels wanneer wordt gewerkt volgens de GZB. Gezien de timing van de evaluatie heeft een analyse plaatsgevonden op basis van bestaande informatie, waarbij werd gerefereerd aan bevindingen tijdens reeds in gang gezet veldwerk in 2009 en aan *expert judgement*.

3. vergelijking van in bossen voorkomende vogelsoorten op de Rode Lijst 204, Bijlage 1 Vogelrichtlijn en de aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten ontheffing flora- en faunawet ruimtelijke ingreep, uitgevoerd door het Bosschap.

4. Nota van aanbevelingen; opgesteld door de Dienst Regelingen van het ministerie van LNV

Een notitie waarbij de GZB werd getoetst aan nieuwe toetsingskaders.

5. Evaluatie nalevingsmethode van de GZB, uitgevoerd door de Algemene inspectiedienst van het ministerie van LNV

Voor een juridische bouwsteen bleek onvoldoende jurisprudentie over de toepassing van de GCB beschikbaar.

De projectbegeleiding voor de evaluatie was in handen van de opdrachtgevers van het project: Vogelbescherming Nederland en het Bosschap. Het traject na de evaluatie was geheel in handen van het Bosschap. Dit betrof ook het opstellen van het volledige evaluatierapport. Aan de verdere inhoudelijke inbreng is meegewerkt door Natuurmonumenten, Unie van Bosgroepen, AVIH, Staatsbosbeheer, SBNL (mede namens FPG), Het Geldersch Landschap en LNV (directie NLP en Dienst Regelingen). Voorzitterschap en secretariaat van de begeleidingsgroep werden verzorgd door het Bosschap.

Met name de verwerking van de resultaten uit het onderzoek en de enquêtes, alsmede het op basis van de evaluatie opstellen van de concepttekst voor de nieuwe gedragscode kostten meer tijd dan aanvankelijk gepland. Op 29 december 2009 is de concepttekst voor een aangepaste gedragscode zorgvuldig bosbeheer samen met het evaluatierapport door het Bosschap aan de minister van LNV aangeboden. De nieuwe Gedragscode Bosbeheer moet in 2010 van kracht worden. Het besluit daartoe is momenteel bij het ministerie van LNV in behandeling.

Het Bosschap heeft eind december 2009 tevens aan het ministerie van LNV verzocht de Gedragscode zorgvuldig bosbeheer 2005-2009 voorlopig te verlengen in afwachting van het besluit over de aangepaste Gedragscode bosbeheer 2010-2015. Deze verlenging is begin 2010 voor een periode van maximaal een jaar door het ministerie verleend.

Geslaagd symposium 'Ervaringen met gedragscodes' in Nieuwspoort

Op 24 juni 2009 heeft het Bosschap ter gelegenheid van de realisatie van de Gedragscode Natuurbeheer een symposium georganiseerd over "Ervaringen met Gedragscodes" in Nieuwspoort, Den Haag.

Tijdens dit symposium heeft de minister van LNV, mevrouw G. Verburg, de Gedragscode Natuurbeheer overhandigd aan de voorzitter van het Bosschap, de heer E. Nijpels. In haar speech ging Verburg in op het instrument van gedragscodes in het kader van de Flora- en faunawet en het goede initiatief van het Bosschap om stil te staan bij de opgedane ervaringen met dit instrument.

Nijpels ging in zijn reactie in op het belang van beheer van bos en natuur in Nederland, het beeld dat dit op gespannen voet kan staan met wetgeving, en het nut van het instrument gedragscodes in dit dilemma. Tevens vroeg hij aandacht om bij de nieuwe Kaderwet Natuur dit aspect mee te nemen.

Tijdens het symposium zijn de ervaringen met vier gedragscodes (bosbeheer, waterbeheer, beheer recreatieterreinen en beheer groenvoorzieningen), gepresenteerd en vervolgens bediscussieerd. Door de deelnemers, gebruikers, opstellers van de gedragscodes en betrokken belangenorganisaties is positief op deze bijeenkomst gereageerd.

Verordening insectenplagen in picea en larix ingetrokken

Op 10 december 2009 heeft het bestuur van het Bosschap besloten de laatste fytosanitaire verordening van het Bosschap, de 'Verordening Bosschap bestrijding insectenplagen in picea en larix 2006', in te trekken. Twee jaar eerder, op 5 december 2007, had het bestuur op basis van een interne evaluatie van de

fyto-sanitaire verordeningen van het Bosschap evaluatie al besloten om de twee andere verordeningen in te trekken, namelijk die voor de bestrijding van de nonvlinder en de dennenscheerder, terwijl het wel of niet afschaffen van de derde en laatste verordening bestrijding schadelijke insecten in picea en larix werd uitgesteld. Dit uitstel vond plaats omdat het bestuur de gevolgen van het Praktijkadvies Dennenscheerder en Letterzetter van 6 februari 2007 (n.a.v. de storm van 18 januari 2007) wilde afwachten. Daarnaast wilde het bestuur inzichtelijk krijgen hoe in de ons omringende landen met de problematiek van het bestrijden van de letterzetter wordt omgegaan.

Met betrekking tot het eerste blijkt uit de studie 'Gewenste Acties van het Bosschap na een storm' het uitbrengen van het Praktijkadvies Dennenscheerder en Letterzetter de meest gewaardeerde actie van het Bosschap te zijn. Meer dan 90% van de ondervraagden ziet deze actie graag in de toekomst terug. Verder bleek dat na de storm van 2007 geen grote plagen zijn ontstaan van de letterzetter, waaraan het inmiddels veranderde bosbeheer zeker heeft bijgedragen.

Met betrekking tot het tweede punt heeft het Bosschap een studie laten uitvoeren door Alterra. Uit het onderzoeksrapport blijkt dat in de ons omringende landen een gradatie van vrijwillige naar verplichte bestrijding is waar te nemen. De mate van verplichting hangt nauw samen met de mate waarin fijnspaar een economische rol speelt. Verder moet worden opgemerkt dat gebieden met een natuurstatus vaak worden uitgezonderd van de verplichte verspreiding. In Nederland speelt de fijnspaar economisch gezien geen grote rol en het aandeel fijnspaar in Nederland is gering. Daarom is een vrijwillig systeem het meest logisch. Dit is ook in overeenstemming met het beleid van overeenkomstige landen uit de studie. Daarom acht het Bosschap het voor de hand liggend om in Nederland niet langer te werken met verordeningen, maar met praktijkadviezen die geregeld worden geactualiseerd. Het bestuur heeft in dat licht op 19 december 2009 besloten de verordening ter bestrijding van schadelijke insecten in picea en larix in te trekken.

Integratie natuurwetgeving

Voor het Bosschap is op het terrein van natuurwet- en regelgeving de integratie van de Natuurbeschermingswet, de Flora- en faunawet en de Boswet in de vorm van een kaderwet van groot belang.

Alle Nederlandse natuur- en boscijbezitters, waaronder zowel grote terreinbeherende organisaties als particulieren en overheden, zijn aangesloten bij het Bosschap. Aanpassingen in de natuurbeschermingswetgeving hebben grote invloed op hun gebieden. Zij blijven daarom graag via het Bosschap op de hoogte van en betrokken bij de ontwikkelingen. Voor de Boswet is in 2008 door het Bosschap namens de gehele sector (inclusief de provincies) een aantal tekstvoorstellen voor een nieuwe Boswet ontwikkeld, waarbij is aangesloten op de huidige gedachten rondom natuur en natuurontwikkeling. Dit Boswetvoorstel is aan het ministerie van LNV aangeboden en ook onder de aandacht gebracht van de Tweede Kamer.

Daarnaast was het Bosschap in 2009 trekker van zowel de Gedragscode Natuur als de Gedragscode Zorgvuldig Bosbeheer. Deze gedragscodes spelen een belangrijke rol bij implementatie van de van Flora- en Faunawet.

Het proces van de vorming van de Kaderwet is nog in volle gang. Hierbij wordt aangesloten bij de Crisis- en herstelwet. Het Bosschap houdt hierbij een stevige vinger aan de pols.

1.1.3 Naar kwaliteit van bos, bosbeheer en boswerk

Bosschap vraagt minister LNV om meer aandacht voor certificering Nederlandse bos

Tijdens de bestuursvergadering van 19 maart 2009 heeft het bestuur van het Bosschap gesproken over de rol van het Bosschap bij de eventuele stimulering van verdere certificering van het Nederlandse bos. Dit naar aanleiding van het gesprek tussen het Bosschap en de minister van LNV van 13 november 2008. Tijdens dit gesprek heeft de voorzitter van het Bosschap aangegeven dat niet meer dan de helft van het Nederlandse bos is gecertificeerd. Dit is naar de eigen bevolking toe en zeker ook naar andere landen, waar Nederland duurzaam bosbeheer aanmoedigt, een slecht signaal. De minister onderschreef deze constatering. Afgesproken is toen dat het Bosschap in kaart brengt welke belemmeringen er momenteel bestaan voor het certificeren van meer bos in Nederland, waarbij het ministerie van LNV een actieve bijdrage beloofde te leveren in het wegnemen van te constateren belemmeringen.

Het Bosschap heeft vervolgens een inventarisatie uitgevoerd onder een deel van de geregistreerde eigenaren. Hierbij werd de vraag gesteld welke belemmeringen zij ervaren met certificering en wat zij als mogelijke oplossingen daarvoor zien. Naar aanleiding van de resultaten hiervan heeft het bestuur besloten dat het Bosschap voorstander is van certificering van bossen, maar dat het Bosschap geen voorkeur voor een systeem uitspreekt. Daarom zal het Bosschap niet actief deel nemen aan de oprichting van de Nederlandse PEFC standaard. Ook werd afgesproken dat iedereen gebruik kan maken van de aanwezige kennis bij het Bosschap, en dat de inventarisatie met belemmeringen voor certificering per brief naar de minister van LNV wordt gestuurd.

Deze brief werd op 8 juni 2009 door het Bosschap naar de minister gezonden. In de brief is gevraagd om aandacht voor de volgende belemmeringen: kostenaspect, administratieve lasten van certificeringssystemen, imago van certificeringssystemen, en het gebrek aan het nemen van eigen verantwoordelijkheid. Ook gaf het Bosschap aan dat zij een bijdrage kan leveren aan het stimuleren van certificeren via informatievoorziening richting aangesloten eigenaren bij het Bosschap. Ook heeft het Bosschap enkele andere suggesties gedaan, zoals het actief benaderen van andere overheden om gebruik te maken van duurzaam geproduceerd hout én ook om eventueel hun eigen bossen te certificeren. De minister heeft in haar antwoord van 9 oktober 2009 gesteld dat zij haar acties op het gebied van certificering zal verwerken in de Nederlandse invulling van het EU-actieplan voor de bossen.

Erkenningsregeling Bosaannemers: voor kwaliteit in de bosaannemerij

Controle bij deelnemende bedrijven

Eind 2009 namen 159 bedrijven deel aan de Erkenningsregeling Bosaannemers (kortweg: ErBo). De deelnemers aan de ErBo worden jaarlijks ten minste één keer gecontroleerd op administratieve punten (op kantoor) en op punten bij de uitvoering van het werk (op de werkplek). In het verslagjaar zijn aldus 130 bedrijven bezocht. Hierbij ging het in 12 gevallen om controle bij een kandidaat-deelnemer. Het aantal gecontroleerde deelnemers aan de ErBo valt daarmee lager uit dan gebruikelijk. Dat had vooral te maken met de economische recessie, waardoor veel bedrijven al vrij vroeg in het jaar niet meer in het bos actief waren.

Bij de controles zijn in totaal 47 administratieve tekortkomingen respectievelijk 33 tekortkomingen op de werkplek geconstateerd. Daarbij ging het om zeven respectievelijk twee *majors*. Bij geen *major* en niet meer dan drie *minors*, krijgt het

bedrijf een ErBo-certificaat uitgereikt, dat in principe geldig is tot de volgende controle.

Vergeleken met 2008 is het gemiddelde aantal tekortkomingen per controle in 2009 gedaald van 1,18 naar 0,62. De hogere score uit 2008 moet voor een deel worden toegeschreven aan de nieuwe vorm van controle, waarbij een uitgebreidere checklist wordt gehanteerd. Nog niet alle bedrijven waren daaraan gewend. Over een lange reeks van jaren is echter een afnemende lijn in het aantal tekortkomingen te zien.

De kosten van de controle bij de erkende bedrijven bedroegen in 2009 € 51.275,88. Hiervan is € 10.000,- gefinancierd uit het Fonds Colland Arbeidsmarktbeleid. Het resterende bedrag is gefinancierd uit door de deelnemers betaalde Erbo-bijdragen.

Instelling ErBo-Commissie

Het bestuur van het Bosschap heeft een aparte ErBo-Commissie ingesteld. Deze behartigt nu alle zaken rondom de ErBo en adviseert waar nodig het bestuur daarover. Vragen, suggesties en andere zaken rondom de ErBo (met uitzondering van klachten en geschillen) komen bij deze commissie terecht. De ErBo-Commissie neemt daarmee de ErBo-zaken over van de voormalige Commissie Vakwerk Bos en Natuur van het Bosschap. De samenstelling van de commissie is opgenomen in bijlage 5.

1.1.4 Het Bosschap en de waterschappen

Inzet Bosschap in evaluatie waterschapsverkiezingen

In november 2008 werden voor het eerst in Nederland tegelijkertijd bij alle waterschappen verkiezingen gehouden. Dit was het gevolg van de wijziging van de Waterschapswet in het kader van de inwerkingtreding van de Wet modernisering waterschapsbestel. Het Bosschap is in de Waterschapswet aangewezen als verantwoordelijk orgaan voor de benoeming van de geborgde zetels voor natuurterreineigenaren in de waterschapsbesturen. Het Bosschap is als zodanig ook betrokken bij de evaluatie van de waterschapsverkiezingen. Deze feitelijke evaluaties dienen als basis voor het ministerie van Verkeer en Waterstaat om te komen met een standpunt ten aanzien van de toekomst van de waterschapsverkiezingen.

Gezien de rol van het Bosschap in de Waterschapswet spreekt het voor zich dat het Bosschap ook zelf een standpunt inneemt ten aanzien van de verkiezingen en vooral de positie van de geborgde zetels daarin. Hiervoor is een werkgroep ingesteld die met een advies voor een standpunt is gekomen. Dit advies is op 19 juni 2009 overgenomen door het bestuur van het Bosschap.

Het standpunt van het Bosschap luidt, dat het systeem van geborgde zetels in waterschapsbesturen alleen een toekomst heeft als deze zetels gelijkelijk worden verdeeld over de drie categorieën geborgde zetels: bedrijven, agrariërs en natuurterreineigenaren. Verder is het Bosschap van oordeel dat de reservering in de Waterschapswet voor een vertegenwoordiger uit de categorie geborgde zetels in het Dagelijks Bestuur van het waterschap kan worden geschrapt. Doel is waarborging van het geluid van de specifieke categorie in het bestuur en niet perse in het dagelijks bestuur.

Verder heeft mw T. (Tineke) Ruijgh – van der Ploeg in de tweede helft van 2009 plaats genomen namens het Bosschap in de Tijdelijke Adviescommissie Verkiezingsvarianten (TAV) van de Unie van Waterschappen. Zij is groene geborgde

waterschapbestuurder bij het Hoogheemraadschap van Delfland. Deze TAV heeft tot doel om een advies voor te bereiden voor de Unie van Waterschappen over de toekomst van de waterschapsverkiezingen. Het advies van de TAV en het definitieve standpunt van de Unie van Waterschappen wordt begin 2010 verwacht.

De verwachting is dat het definitieve Kabinetsstandpunt ten aanzien van de toekomst van de waterschapsverkiezingen in het voorjaar van 2010 verschijnt.

Geborgde groene waterschapsbestuurders van start!

Sinds het begin van 2009 zijn 32 geborgde groene waterschapsbestuurders enthousiast van start gegaan om de belangen van de natuurterreineigenaren in de nieuwe waterschapsbesturen te behartigen. Het Bosschap ondersteunt deze waterschapsbestuurders waar mogelijk. Dat geschiedt voornamelijk via het organiseren van bijeenkomsten voor alle geborgde waterschapsbestuurders natuur. In 2009 zijn er vier bijeenkomsten geweest. Tijdens deze bijeenkomsten waren gemiddeld zo'n twintig groene waterschapsbestuurders aanwezig en werden actuele inhoudelijke water-natuur thema's besproken. De discussies tijdens de bijeenkomsten waren levendig en de bestuurders vonden het een meerwaarde om ervaringen uit te wisselen en te delen. Ook nodigde het Bosschap sprekers uit om de geborgde bestuurders op de hoogte te houden van de actuele ontwikkelingen op het gebied van het waterbeleid in relatie tot het natuurbeleid.

Concrete afspraken in overleg Unie van Waterschappen - Bosschap

Delegaties van de besturen van het Bosschap en van de Unie van Waterschappen ontmoeten elkaar gemiddeld twee keer per jaar. Tijdens deze bijeenkomsten worden actuele ontwikkelingen en standpunten ten aanzien van water-natuur dossiers uitgewisseld en worden concrete afspraken gemaakt om op bepaalde dossiers gezamenlijk op te trekken. In 2009 vond dit overleg op 19 mei plaats in Nieuwkoop. Er werd toen afgesproken om drie voorbeeldgebieden uit te werken, waarbij wordt gekeken naar knelpunten die de waterschappen in de uitvoeringspraktijk ervaren. Ook werden concrete afspraken gemaakt om de discussie over 'wat is natuur' in de nieuwe Waterschapswet verder uit te werken (zie ook hierna onder "Waterschapsheffingen: wat is natuur?").

Verder werd uitgebreid gesproken over wederzijdse zorgen met betrekking tot het borgen van natuur in de waterplannen en het borgen van water in de natuurplannen. Centraal in deze discussie stonden de conclusies uit het rapport "Watercondities voor beschermde natuurgebieden in de ontwerp-waterplannen 2010-2015 - een analyse op basis van 51 voorbeeldgebieden". Het volledige rapport en de achterliggende fiches met informatie van de 51 gebieden zijn te vinden op de website van Staatsbosbeheer.

De belangrijkste boodschap van het rapport is dat de terreinbeheerders het vertrouwen willen hebben dat de waterschappen echt willen gaan voor het realiseren van de waterdoelen in de EHS en in de Natura 2000 gebieden. Uit dit rapport blijkt namelijk dat in de onderzochte gebieden de te nemen maatregelen in de waterplannen mogelijk ontoereikend en vaag zijn, en dat het inzicht ontbreekt of de te nemen maatregelen daadwerkelijk zullen worden uitgevoerd. Naar aanleiding hiervan werd afgesproken dat de UvW een reactie levert op de conclusies van het rapport, en dat er samen verder wordt gewerkt om het goed borgen van natuur in waterplannen en van water in natuurplannen te realiseren.

Waterschapsheffingen: wat is natuur?

Tijdens het bestuurlijk overleg tussen het Bosschap en de Unie van Waterschappen op 19 mei 2009 werd onder meer gesproken over de signalen die komen van bij het Bosschap aangesloten eigenaren ten aanzien van de verschillende interpretaties die bij de waterschappen lijken te bestaan over de definitie van natuur in de Waterschapswet. In de Waterschapswet wordt natuur gedefinieerd als *“alle ongebouwde onroerende zaken waarvan de inrichting en het beheer geheel of nagenoeg geheel en duurzaam zijn afgestemd op het behoud of de ontwikkeling van natuur. Onder natuurterreinen worden mede verstaan bossen en open wateren met een oppervlakte van ten minste één hectare”*. Maar in de praktijk blijkt het moeilijk om te duiden wanneer iets “nagenoeg geheel en duurzaam afgestemd op de ontwikkeling van natuur”? En vooral of “graslanden wel natuur kunnen zijn”. Deze onduidelijkheid doet de eenvoud en transparantie van de belastingheffing door de waterschappen deels teniet.

Daarom hebben op 12 november en op 14 december delegaties vanuit het Bosschap, de Unie van Waterschappen en vele waterschappen zelf bij elkaar gezeten om verder te discussiëren over de mogelijkheid om te komen tot een eenduidige interpretatie van “wat is natuur” in het kader van de Waterschapswet en de waterschapsheffingen.

Het Bosschap heeft voorgesteld om gebruik te maken van de Index Natuur en Landschap. Daarbij kunnen de digitale natuurbeheerkaarten van de provincies ook worden gebruikt om te kijken wat nu wel of niet “natuur” is in een bepaald waterschap. De Index Natuur en Landschap is uniform, wordt in heel Nederland gebruikt, en alle natuur in Nederland is er in opgenomen. De waterschappen staan hier in principe positief tegenover. Binnen de verdere discussie over wat nu wel of niet onder natuur kan worden verstaan bleken vooral bij een behoorlijk aantal waterschappen problemen te zijn ten aanzien van het zien van graslanden als natuur. De verwachting is dat dit proces in de eerste helft van 2010 zijn beslag krijgt.

1.1.5 Zaad en plantsoen

Bosschap nu verantwoordelijk voor niet-richtlijnsoorten in Rassenlijst Bomen

Op 19 juni 2009 heeft het bestuur van het Bosschap besloten dat het Bosschap verantwoordelijk wordt voor het opnemen van nieuwe en het wijzigen van bestaande rassen en opstanden van autochtoon plantmateriaal van de niet-richtlijnsoorten op de Rassenlijst Bomen.

De Rassenlijst Bomen verschijnt elke vijf jaar en is een hulpmiddel bij een verantwoorde, duurzame aanleg van bos, landschap en stedelijk groen. In de Rassenlijst Bomen wordt nadrukkelijk aandacht besteed aan bomen die een autochtone Nederlandse herkomst hebben. De Rassenlijst Bomen is daarom een belangrijke bron van informatie voor natuurbeheerders en verzorgers van stedelijk groen. De Rassenlijst voor Bomen bestaat uit een Nationale Lijst voor richtlijnsoorten en een Aanbevelende Lijst voor niet-richtlijnsoorten. De richtlijnsoorten hebben betrekking op de 47 boomsoorten en kunstmatige hybriden die genoemd staan in de EU Richtlijn (1999/105/EEG) betreffende het in de handel brengen van bosbouwkundig teeltmateriaal. Deze EU Richtlijn beoogt dat voor bosbouwkundig gebruik in de aangesloten lidstaten uitsluitend teeltmateriaal van een voldoende genetische kwaliteit in de handel wordt gebracht. Het gaat hierbij om soorten die van belang zijn voor de bossen en de bosbouw in Europa. Met de

inwerkingtreding van de Zaaizaad- en plantgoedwet 2005 per 1 februari 2006 is geregeld dat het opnemen en afvoeren van rassen en opstanden op de Rassenlijst Bomen van de richtlijnsoorten gebeurt onder de verantwoordelijkheid van de Raad voor Plantenrassen.

Met betrekking tot boomsoorten waarvoor geen wettelijk regime geldt (niet-richtlijnsoorten) heeft de Raad voor plantenrassen geen bevoegdheden. Deze lijst met "niet-richtlijnsoorten" in de Rassenlijst Bomen is in het leven geroepen, omdat de Naktuinbouw de opstanden en de producten uitsluitend kan certificeren als die opstanden en producten op de Rassenlijst Bomen zijn opgenomen. Dit certificaat biedt de koper van het plantmateriaal bepaalde garanties betreffende de herkomst van het plantmateriaal. Een ander belangrijke reden voor opname in de Rassenlijst voor Bomen is dat er een onafhankelijk waardeoordeel komt over het uitgangsmateriaal voor landelijk en stedelijk gebied. Het is dus van belang voor bos- en natuureigenaren dat zij desgewenst gecertificeerd autochtoon plantmateriaal kunnen aanschaffen.

In het licht van het bovenstaande heeft het bestuur van het Bosschap besloten deze verantwoordelijkheid op zich te nemen. In de praktijk zal de Commissie Zaad- en Plantsoenvoorziening van het Bosschap de besluitvorming voor het opnemen van nieuwe en het wijzigen van bestaande rassen en opstanden van autochtoon materiaal voor de niet-richtlijnsoorten op de Aanbevelende Lijst op zich nemen. De commissie zal het bestuur van het Bosschap jaarlijks op de hoogte stellen van de aangebrachte wijzigingen.

Staatsbosbeheer heeft een nieuw zaadgaardenbeleid

Op 23 september 2009 ontving het Bosschap het nieuwe zaadgaardenbeleid van Staatsbosbeheer. De Commissie Zaad- en Plantsoenvoorziening van het Bosschap had hier enkele jaren geleden om gevraagd. Deze commissie maakte zich zorgen over de terugtrekkende beweging van Staatsbosbeheer ten aanzien van het beheer van de Nederlandse zaadgaarden en selectieopstanden. Want juist Staatsbosbeheer heeft jarenlang een positieve bijdrage geleverd aan het debat over de complete kwaliteitsborging van uitgangsmateriaal in Nederland. Staatsbosbeheer heeft nu in een nieuw zaadgaardenbeleid aangegeven dat de specifieke taak van onderhoud en voortgang van de zaadgaarden die in het beheer zijn van Staatsbosbeheer past bij de taak van Staatsbosbeheer, namelijk het streven naar kwaliteit in bos- en natuurbeheer. Het aantal zaadgaarden wordt teruggebracht van 19 naar 14 en het onderhoud zal worden afgestemd op de productie van zaad. Staatsbosbeheer benadrukt dat er ook een taak is voor het Bosschap, namelijk het stimuleren van gebruik van hoogwaardig materiaal in het bos- en natuurbeheer. In de volgende paragraaf wordt verantwoord wat het Bosschap in 2009 heeft gedaan aan het stimuleren van het gebruik van goed plantmateriaal.

Bosschap benadrukt belang van goed plantmateriaal

Het Bosschap zet zich in voor het bevorderen van de kennis over, en het gebruik van kwalitatief hoogwaardig plantmateriaal bij (groot)gebruikers van plantmateriaal voor een duurzaam bos- en natuurbeheer. In 2009 is dit gedaan door middel van twee concrete activiteiten van de Commissie Zaad- en Plantsoenvoorziening.

Allereerst heeft het Bosschap gereageerd richting ministerie van VROM en SenterNovem naar aanleiding van de publicatie op 29 juli 2009 van het criteriadocument van de productgroepen voor duurzaam inkopen. In dit document

worden ook de duurzaamheidscriteria van plantmateriaal in de groenvoorziening uitgewerkt. Vele overheden zijn (groot)verbruiker van plantmateriaal en daarom zijn de criteria voor duurzaam inkopen groenvoorziening belangrijk voor het Bosschap. Uit het document bleek echter dat nauwelijks (genetische) kwaliteitscriteria worden gesteld aan plantmateriaal in de groenvoorziening. Het Bosschap heeft daarom richting ministerie van VROM en ook richting SenterNovem aangegeven dat er andere criteria zijn die duurzaam inkopen op het gebied van groenvoorziening kunnen versterken, zoals de criteria die op basis van de EU Richtlijn 1999/105/EG zijn ontwikkeld voor het opstellen van de Rassenlijst Bomen.

SenterNovem heeft een inhoudelijk herzieningstraject gepland voor het criteriadocument groenvoorziening. Een van de onderwerpen die in dit traject zal worden meegenomen betreft de genetische kwaliteit van plantmateriaal, omdat de genetische kwaliteit van groot belang is in het kader van duurzaam beheer van bossen en bomen. Het Bosschap heeft aangeboden deel te nemen aan dit herzieningstraject, dat naar verwachting in de eerste helft van 2010 wordt gerealiseerd.

Ten tweede heeft de Commissie Zaad- en Plantsoenvoorziening een zogenaamde veldwerkplaats geïnitieerd en inhoudelijke expertise geleverd. In september hebben zo'n twintig natuurinrichters, natuurbeschermers, natuurbeheerders en beleidsmakers bij boomkwekerij Jan van Laerhoven in Achtmaal gesproken over het belang van kwalitatief goed plantsoen bij de inrichting van nieuwe natuur. Het is gebleken dat keer op keer in het traject van bestekomschrijving tot aanplant fouten worden gemaakt. Fouten die mogelijk te voorkomen zijn als er een goede procescertificering zou zijn: een onafhankelijk instituut dat het plantmateriaal keurt en toeziet op de levering ervan bij de aanplant. Een verslag van de bijeenkomst is te vinden in het vakblad De Boomkwekerij nr 37 van 11 september 2009.

§ 1.2 Gezondere bedrijfseconomische basis voor bedrijven in bos en natuur

1.2.1 Bedrijven en organisaties in bos en natuur onder druk

Economische recessie in bos en natuur

De financiële crisis en de daarop volgende economische neergang hebben óók de sector bos en natuur getroffen, al is dat wellicht niet direct in het veld zichtbaar. In het kader van het overleg over een nieuwe raam-cao bos en natuur voor 2010 en verder hebben de diverse geledingen in de sector informatie aangereikt waaruit het volgende beeld kan worden opgemaakt:

- Terreinbeherende organisaties hebben hun reserves zien afnemen als gevolg van (soms) stevige waardedaling van beleggingen.
- Boscijgenaren hebben alweer ruim anderhalf jaar te kampen met een forse daling van de houtprijs, hetgeen in 2008 al heeft geleid tot een daling van de bedrijfsresultaten in de particuliere bosbouw van € 37,- positief naar € 41,- negatief per ha (voorlopige bedrijfsuitkomsten LEI).
- Als gevolg van de lage houtprijs bestaat de neiging bij de terreineigenaren het hout vooreerst in het bos te laten staan, in afwachting van betere tijden. Dat brengt echter voor de boscijgnemers een lager werkvolume mee. Samen met het deels wegvallen van andere markten is het werkvolume in de boscijgnemerij zo met ca 30% afgenomen.
- Voor de werknemers betekent de recessie dat er minder ruimte is voor loonsverhogingen dan in economisch gezonde tijden het geval is. Een gelukje daarbij is dat de inflatie erg laag is zodat de reële koopkracht er tot nu toe niet ernstig onder heeft geleden. Ook de pensioenvoorzieningen staan stevig onder druk. Al met al een somber beeld.
- De rijksoverheid staat voor een grote ombuigingsoperatie, waarbij naar verwachting ook de sector bos en natuur fors zal worden gekort. De consequenties daarvan zijn nu nog niet te overzien, maar zullen allen treffen.

Het Boschap staat vrij machteloos tegenover deze situatie. Het heeft niet de middelen om een periode van recessie te voorkómen noch om het tij te keren. Maar het schap is hier wél van betekenis als platform voor alle partijen die te maken hebben met deze malaise. Samen maakt sterker!

Bedrijfsresultaten bosbouw in particuliere sector

In ons land kennen we, dank zij de medewerking van 150 particuliere boscijgnaren en gefinancierd door het Boschap en het ministerie van LNV, al ruim dertig jaar een onderzoek naar de bedrijfsresultaten in de particuliere bosbouw. Ook in 2009 is een rapport gepubliceerd over de bedrijfsresultaten van het jaar 2008.

Het algemene beeld uit deze rapportage is, dat – als gevolg van dalende houtprijzen – de resultaten ten opzichte van de twee voorgaande gunstige jaren zijn teruggelopen. De Nederlandse particuliere bosbouw legde in 2008 ongeveer 30 euro per hectare bos toe op de boscijgnatie. Met name grotere bosbedrijven (>50 ha) zitten nog in de plus, zij het met marginale cijfers (11 euro per hectare).

Ten opzichte van de periode aan het begin van deze eeuw steken de cijfers nog steeds gunstig af, maar de terugloop is zorgelijk. Zeker nu de economische crisis zijn doorvertaling zal krijgen, zowel in de houtprijzen als in verdere ondersteuning vanuit de overheid!

1.2.2 Mogelijke perspectieven

Subsidiestelsel Natuur- en landschapsbeheer

In 2009 is het Subsidiestelsel Natuur- en Landschapsbeheer (SNL; opvolger van het Programma Beheer) verder uitgewerkt. Rijk, provincies en terreinbeheerders hebben hard gewerkt om aan dit nieuwe stelsel inhoud te geven. Daarbij is veel energie gestoken in het formuleren van de "taal" voor de natuur in Nederland. In de zogenaamde Index is een indeling van de natuur in Nederland in natuurtypen geformuleerd. Deze wordt nu door alle terreinbeheerders en alle overheden onderschreven. Dat is een belangrijke mijlpaal, niet alleen voor het subsidiestelsel maar ook voor het beleid en beheer van bos, natuur en landschap in zijn totaliteit. Doorvertaling van deze taal in wet- en regelgeving is nu aan de orde; provincies zijn druk bezig de Index verder vorm te geven bij de realisering van de Ecologische Hoofdstructuur; onder meer in de natuurgebiedplannen. Daarnaast is hard gewerkt aan de uitwerking van deze taal in de kostencomponent, de prijskaartjes die aan de diverse natuurtypen hangen. Vervolgens is het aan "het beleid" dit te vertalen in een subsidieregime.

Al deze trajecten zijn in 2009 afgerond. Het Bosschap heeft vooral in faciliterende zin meegewerkt aan de inbreng op de diverse onderwerpen, zoals de kostenbenadering en de uitwerking van een certificeringssysteem voor deelnemende terreinbeheerders.

Bij de jaarlijkse najaarsbijeenkomsten van het Bosschap stond de SNL centraal. In de drie regionale bijeenkomsten in november 2009 is door inleiders van de Dienst Regelingen, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, Unie van Bosgroepen en provincies een toelichting gegeven op het nieuwe stelsel. Er was veel belangstelling voor deze bijeenkomsten. In totaal hebben ruim 250 mensen aan de bijeenkomsten deelgenomen, waarbij alle categorieën binnen het Bosschap waren vertegenwoordigd. De SNL zal voor het natuur- en bosbeheer op 1 januari 2011 in werking treden. Een procedure in Brussel alsmede onderdelen voor de certificering moeten nog worden afgerond. Dit certificeringspunt wordt momenteel onder leiding van het Bosschap uitgewerkt.

Groene biomassa

Door de convenantpartijen (Bosschap, Platform Hout Nederland en Branche Vereniging Organische Reststoffen; BNLH) is de medewerking aan de uitvoering van het convenant richting ministerie LNV opgeschort.

Voor de BNLH-sector is kernpunt het gebrek aan duidelijkheid over de inzet van de overheid om haar onderdeel uit het convenant in te vullen. Naar de mening van de sector kan op deze wijze niet voldoende samenhang, continuïteit en strategische breedte in het programma BNLH verkregen worden.

De sector vraagt heel concreet om samen (dus inclusief overheid) op te trekken teneinde een "programmatische ruggengraat" te ontwikkelen die op meerjarige basis visievorming, strategieontwikkeling, monitoring, communicatie en onderzoek kan dragen. Hiermee kan een verdere uitwerking in een deelprogramma Groene Biomassa worden vormgegeven.

Deze vraag is al enkele keren onder de aandacht van het ministerie van LNV gebracht, onder meer via overleg met betrokken directies en bestuursraadleden. Het Bosschap heeft, als één van de betrokken convenantpartners, de bereidheid aangegeven bovenstaande invulling vorm te geven en daar ook aan bij te dragen (meerjarig).

De inzet van de drie groene partijen die in 2008 het convenant Schoon en Zuinig met de rijksoverheid hebben getekend, richt zich op aanjagen, coördineren, kennismontage en verdere ondersteuning van acties en activiteiten op het vlak van biomassa uit bos, natuur en landschap.

Deelnemers, convenantpartijen en hun vertegenwoordigers worden bij voortduring geïnformeerd, voorbeelden worden uitgezet, overleg wordt gevoerd met andere betrokken partijen, zoals rondom de vormgeving van subsidie-instrumenten (zoals Besluit Emissie eisen Middelgrote Stookinstallaties, en Subsidie Duurzame Energie). Veel werk is verzet in de verdere uitvoering van de Jaarwerkplannen, het afstemmen met LNV en andere overheden, de interne werkgroep, het volgen en inbrengen van ontwikkelingen vanuit overheid(beleid) en EU, en het kortsluiten met ontwikkelingen vanuit andere sectoren/programma's. Bevorderen van interne en externe communicatie/afstemming en overleg is daarbij van belang.

Een onderwerp waaraan veel aandacht is besteed, is de kennisontwikkeling en met name kennisverspreiding. In dat kader zijn in de BNLH-werkgroep (voorzitter geleverd vanuit het Bosschap) besproken:

- specifieke onderwerpkennis (energieproductie uit biomassa, technologische invalshoek, financieel),
- netwerk (lokale overheden, initiatiefnemers en projectontwikkelaars),
- kennis vanuit achtergrond zoals beleidsdoelen en kansen besproken.

Daarbij kwamen aan de orde items als duurzaamheid, *biobased* thema's, presentaties van derden ten aanzien van relevante onderwerpen (waaronder SDE, duurzaamheidscriteria, en afval/biomassa).

Verder is aan de orde geweest het verzorgen van een brede kennisinbreng, waarbij kennis relevant voor de sectoren wordt vergaard, toegankelijk gemaakt en wordt toegesneden op de deelnemende sectoren.

Verdere activiteiten richten zich op de verkenning van mogelijkheden voor financiële ondersteuning (SDE, Innovatie-agenda, Small Business Innovation Research Program, Unieke Kansen Programma).

De overlegstructuur is benoemd en ingevuld (wordt neergezet door sector zelf). De afgelopen periode is de aanzet uitgewerkt en gepresenteerd in het werkgroepoverleg, inclusief een voorstel tot het benoemen van thema-verantwoordelijken uit de drie sectoren. Momenten van afstemming en overlegstructuur zijn benoemd. Sectoren worden geprikkeld en ondersteund tot gestructureerde communicatie naar de achterban.

De verdere ontwikkeling van het transitie- /mobilisatiehuis is in 2010 een centraal thema. Betrokken sectoren hebben, sommige onder voorwaarden, hun medewerking toegezegd. Overleg met het ministerie van LNV loopt momenteel.

De later toegetreden Branche Vereniging Organische Reststoffen is inmiddels volledig geïntegreerd in de aanpak en overlegstructuur. SenterNovem (het huidige Agentschap.nl) vervult een belangrijke ondersteunende rol als aanjager, informant en kennismakelaar.

Symposium wind en bossen

Op 10 december 2009 heeft het Bosschap een bijeenkomst georganiseerd rondom het onderwerp "windenergie en bossen". Deze activiteit werd opgezet in samenwerking met het ministerie van LNV, SenterNovem (nu Agentschap.nl) en Innovatienetwerk.

Het onderwerp windenergie leidt doorgaans tot veel discussie, ook als het gaat om een nieuwe invalshoek rond windenergie in bossen. Het debat hierover verdient een verdere stimulans. Ook nu in de politiek het "economiseren van natuur" steeds meer valt te beluisteren, is het goed hier bij stil te staan.

Voor de bijeenkomst werd een aantal experts en betrokkenen gevraagd hun visie te geven op dit thema. Vervolgens werd aan de deelnemers gevraagd hier op in te gaan.

De inleidingen zijn verzorgd door Yttje Feddes, rijksadviseur voor het landschap, Anne Blik, gedeputeerde provincie Flevoland, Dirk Sijmons, H+N+S Landschapsarchitecten, André van den Berg, provincie Flevoland, Karin Oltmer, Accres-WUR, René Henkens, Alterra, en Jacob van Olst, Stichting Klimaatlandschap.

Besproken werden ecologische én economische aspecten. Daarnaast werd ook uitgebreid aandacht besteed aan juridische en landschappelijke punten. Tot slot werd een goed en inzichtelijk vormgegeven presentatie uit de praktijk verzorgd. In de daaropvolgende discussie werd uitgebreid ingegaan op de kansen en bedreigingen én verdere praktijkervaringen.

Afsluitend gaven vanuit bestuurlijke invalshoek gedeputeerde Blik en rijksadviseur voor het landschap Feddes hun reactie. Daaruit bleek dat de functiecombinatie windenergie en bos, met name nieuw bos, een interessante optie is, maar dan wel met aandacht voor bestuurlijke en landschappelijk belangrijke uitgangspunten. En dat maakt het niet gemakkelijk, maar neemt de uitdaging niet weg.

Inmiddels zijn verslaglegging en besproken onderzoeken beschikbaar gesteld.

§ 1.3 Veiliger en uitdagender werkklimaat voor werknemers in bos en natuur

1.3.1 Arbeidsomstandigheden

Arbocatalogus bos en natuur positief getoetst

Een arbocatalogus is een verzameling richtlijnen op het gebied van arbeidsomstandigheden en veiligheid, opgesteld door sociale partners in een sector. Als deze richtlijnen door de minister van SZ&W zijn getoetst en in orde bevonden, mogen deze richtlijnen voor die sector dienen ter vervanging van de arbobeleidsregels. De Arbeidsinspectie toetst dan ook op de richtlijnen uit de arbocatalogus. Nadat de arbocatalogus gereed is gekomen, is deze door sociale partners in de Commissie Sociale Zaken Bosschap aan de minister van SZ&W ter toetsing voorgelegd. Bij brief d.d. 1 september 2009 heeft de minister laten weten, dat de arbocatalogus positief is bevonden.

Daarmee is de sector bos en natuur de eerste van alle agrarische en groene sectoren met een goedgekeurde arbocatalogus.

In de catalogus zijn richtlijnen opgenomen betreffende:

- lichamelijke belasting en veiligheid bij gebruik motorkettingzaag en bosmaaier
- veiligheid bij gebruik trekker, harvester en takkenversnipperaar
- knelpunten en brancheafspraken bij beeldschermwerk
- knelpunten en brancheafspraken bij zittend werk van chauffeur en machinist.

De arbocatalogus is te vinden op www.agroarbo.nl.

Inmiddels is in de loop van het najaar het overleg hervat om nog enkele kleine puntjes in de arbocatalogus te verbeteren en tevens te werken aan uitbreiding ervan met:

- andere onderwerpen op het gebied van fysieke belasting en veiligheid
- knelpunten en afspraken op het gebied van geluid en trillingen
- omgaan met gevaarlijke stoffen

Tekenbeten en ziekte van Lyme

Vast punt op de agenda van de Commissie Arbeidsomstandigheden van het Bosschap vormt het onderwerp "Tekenbeten en de ziekte van Lyme". Het vermoeden bestaat dat teken meer en meer in ons land voorkomen. Teken kunnen besmet zijn met de bacterie *Borrelia burgdorferi*, welke bij mensen de ziekte van Lyme kan veroorzaken. Daarnaast worden verschijnselen bij mensen, welke kunnen duiden op de ziekte van Lyme, in toenemende mate ook als zodanig herkend. Al met al is er reden tot grote bezorgdheid.

In het vorige jaarverslag is aangegeven dat een groot onderzoek onder werknemers in bos, natuur en landschap werd uitgevoerd. Dat onderzoek heeft in 2009 zijn beslag gekregen, maar de resultaten zijn – mede door de omvang van het onderzoek (ruim 1.800 vragenlijsten zijn uitgezet) nog niet in definitieve vorm beschikbaar en worden pas begin 2010 gepubliceerd.

Het onderzoek moet de ingrediënten leveren voor een onder auspiciën van de Commissie Arbeidsomstandigheden op te stellen tekenprotocol en een nieuwe folder over tekenbeten en de ziekte van Lyme, voor werkgevers en werknemers in bos en natuur, en voor passanten in en bezoekers van het landelijke Nederland.

Voor werkgevers en werknemers heeft de Lyme-problematiek nog een extra dimensie gekregen: onlangs is een gerechtelijke uitspraak gedaan in een zaak die door een Lyme-patiënt (politieagent) is aangespannen, waarbij de ziekte van Lyme

als beroepsziekte is gekwalificeerd. Sociale partners in de sector hebben met het oog daarop een *quick scan* naar eventuele juridische consequenties van die uitspraak laten doen (denk aan aansprakelijkheid werkgever en werknemer). De uitkomsten van dat onderzoek zijn helder: de kwalificatie als beroepsziekte kan wel degelijk consequenties hebben. De uitkomsten van deze *quick scan* zullen in de aanpak door de Commissie Arbeidsomstandigheden en door sociale partners in de Commissie Sociale Zaken nadrukkelijk worden meegenomen.

1.3.2 Arbeidsvoorwaarden

Raam-cao bos en natuur

De huidige raam-cao bos en natuur liep per 31 december 2009 af. In het najaar zijn sociale partners bijeengeweesd ter voorbereiding van het overleg voor een nieuwe cao. Geconstateerd werd dat de financieel-economische recessie onontkoombaar een rol speelt bij de cao-onderhandelingen. Naar verwachting zal dat leiden tot een cao met een korte looptijd en een gematigde loonontwikkeling in combinatie met kwaliteitsafspraken. In het verslagjaar is het door omstandigheden niet meer tot verder cao-overleg gekomen.

Ondertussen is het niet stil aan het cao-front:

- * In samenwerking met Actor, het Bureau voor Sectoradvies dat is gelieerd aan Colland (het fondsenorgaan van en voor de agrarische en groene sectoren), wordt gewerkt aan een redactionele moderniseringsslag van de raamcao, waarbij ook naar samenhang en structuur van de samenstellende delen wordt gekeken. Deze operatie is ingezet om de cao algemeen verbindend te kunnen laten verklaren door het ministerie van SZ&W.

- * Sociale partners zijn in overleg met enkele terreinbeherende organisaties in de sector, die dispensatie van de gehele cao of van onderdelen ervan genieten, dan wel voornemens zijn die dispensatie aan te vragen. Er is sociale partners veel aan gelegen dat de raamcao voor iedereen een passend arbeidsvoorwaardenstelsel biedt. Het overleg met genoemde organisaties moet bevorderen dat ook voor hen deze cao een toereikend kader biedt.

- * Op basis van een Activiteitenplan worden projecten en activiteiten gefinancierd uit het fonds Colland Arbeidsmarktbeleid, dat door werkgevers onder de raam-cao bos en natuur voor die sector wordt gevuld via een heffing op de loonsom. In 2009 is voor ca € 100.000,- aan projecten uitgevoerd, waarvan ca € 60.000,- subsidiabel is.

De toekomst van het Scholingsfonds

Onderdeel van het Fonds Colland Arbeidsmarktbeleid vormt het Scholingsfonds, waaruit tegemoetkomingen voor kosten in het kader van cursussen worden betaald. Omdat van het scholingsfonds heel wisselend gebruik wordt gemaakt en de indruk bestond dat het functioneren van het fonds en de bijbehorende cursuslijst niet meer geheel aan de verwachtingen en wensen voldeed, is binnen het Boschap de Werkgroep Scholingsfonds ingesteld. Deze werkgroep heeft als opdracht sociale partners van advies te dienen over de toekomst van het scholingsfonds op korte en langere termijn.

Voor de korte termijn adviseert de werkgroep te focussen op vakinhoudelijke zaken en trends en ontwikkelingen die daarmee verband houden. Op basis daarvan is een indeling in cursusgroepen gemaakt en is een sterk uitgedunde cursuslijst opgesteld. Voor de langere termijn adviseert de werkgroep een aantal maatregelen betreffende de werkingssfeer en reikwijdte van het fonds, de solidariteitsgedachte achter het fonds, het rondpompen van geld via afdrachten en terughalen uit subsidies, de

eigen verantwoordelijkheid met betrekking tot scholing van werkgever en werknemer, en de aanstelling van een scholingsconsulent. De sociale partners hebben het advies in zijn geheel overgenomen. Over 2009 hebben sociale partners € 150.000,- gereserveerd voor subsidiëring van cursuskosten via het Scholingsfonds.

1.3.3 Arbeidsmarkt en arbeidsvoorziening

Knelpunten in arbeidsmarktbeleid aangepakt

In januari 2009 is de Werkgroep Arbeidsmarktbeleid van het Bosschap van start gegaan. Deze werkgroep werd ingesteld omdat zich een aantal knelpunten en aandachtspunten manifesteerden die van grote betekenis zijn voor de arbeidsmarkt in de sector bos en natuur, waaronder:

- een zekere mate van onzichtbaarheid van en onbekendheid met de sector,
- onvoldoende zichtbaarheid en bekendheid van de opleidingen in de sector,
- te weinig aandacht voor adequate (bij)scholing en inzetbaarheid van werknemers,
- te weinig aandacht voor toereikende kwaliteit mbo- en hbo-opleidingen,
- de noodzaak van implementatie van maatschappelijke stages in bos en natuur.

De Werkgroep is in 2009 actief bezig geweest met het concreet in kaart brengen van deze problematiek, het koppelen van doelstellingen daaraan en het ontwikkelen van activiteiten en projecten. Eén en ander begint uit te kristalliseren in een jaarprogramma dat stukje bij beetje ter (mede)financiering wordt ondergebracht in het Activiteitenplan 2010 van sociale partners, waarbij gebruik wordt gemaakt van het gezamenlijke cao-fonds Colland Arbeidsmarktbeleid. Het gaat soms ook om het bijeenbrengen van reeds voorziene eigen activiteiten en projecten, of het aansluiten bij elders voorgenomen projecten, zoals:

- aanstelling van de gastmedewerker Bosschap (voorjaar 2009; zie elders in dit jaarverslag)
- aanstelling van een scholingsconsulent Bosschap (januari 2010)
- onderzoek naar aantrekkelijkheid van de sector voor de arbeidsmarkt (sociale partners in Bosschap)
- verkiezing Leerbedrijf van het Jaar (Kenniscentrum Aequor)
- invulling Praktische Sectororiëntatie Groen voor vmbo-scholieren (Kenniscentrum Aequor)
- verbreding van het pilot-project maatschappelijke stages in het groen
- verbreding van een initiatief van Staatsbosbeheer, Vereniging Natuurmonumenten, Hogeschool Van Hall Larenstein en Helicon Opleidingen, gericht op studentenwerving op mbo- en hbo-niveau.

Met de uitvoering van het programma zal in 2010 worden begonnen..

Hoofdstuk II

Bestuurlijke en organisatorische verantwoording

Hoofdstuk II gaat over de organisatorische verantwoording van het Bosschap over 2009. Daarbij komen aan bod:

- de basis van het Bosschap: de aangesloten bedrijven en organisaties, het bestuur, de commissies en werkgroepen, het secretariaat en de “omgeving” van het schap: het netwerk (§ 2.1)
- bestuurlijke en maatschappelijke verantwoording via Code Goed Bestuur, duurzaam inkopen, vermindering administratieve lasten, aansluiting bij Dienstenrichtlijn, etc. (§ 2.2)
- de verbreding van het Bosschap met natuur: definitie natuur en verankering in registratieverordening (§ 2.3)
- aandacht voor communicatie en informatievoorziening en de daartoe te benutten kanalen en instrumenten (§ 2.4)
- klachten, bezwaar en beroep; ingesteld tegen besluiten bestuur (§ 2.5)
- tuchtrecht Bosschap (§ 2.6).

§ 2.1 Registratie en participatie

Het wezen van het Bosschap wordt gevormd door de aangesloten bedrijven en organisaties, het bestuur, de commissies en werkgroepen, het secretariaat.

Registratie

In 2009 waren bij het Bosschap 1.722 boscijgenaren geregistreerd, met in totaal 285.881 ha bos. In bijlage 2 is een grafiek opgenomen, waarin het aantal boscijgenaren en het totale areaal bos, geregistreerd bij het Bosschap, over een lange reeks van jaren is weergegeven.

In 2009 waren bij het Bosschap 323 aannemers van boswerk geregistreerd, met een totale omzet van € 56.289.620. Van de 323 boscijannemers namen 159 bedrijven deel aan de ErBo. De totale omzet van de ErBo-bedrijven beliep € 51.663.140; ErBo-bedrijven hadden in 2009 dus ruim 90% van de totale omzet aan boswerk in handen. Daarbij dient te worden bedacht dat onder de 164 niet-ErBo bedrijven tientallen vrijwillig aangesloten boscijannemers vallen die allen een omzet van minder dan € 11.345,- op jaarbasis hebben. In bijlage 3 is een grafiek opgenomen, waarin het aantal boscijannemers en het aantal deelnemers aan de ErBo, geregistreerd bij het Bosschap, over een lange reeks van jaren is weergegeven.

Uit de grafieken blijkt onder meer dat:

- het aantal boscijgenaren langzaam maar zeker afneemt, zij het dat juist over 2009 iets meer eigenaren stonden geregistreerd dan over 2008
- het areaal bos relatief stevig groeit
- het aantal geregistreerde boscijannemers sinds 2002 een golfbeweging vertoont en in 2009 ten opzichte van 2008 wat is gedaald.
- de totale omzet aan boswerk ten opzichte van 2008 met ruim 8% is afgenomen.

Bestuur en commissies / werkgroepen

De boscijgenaren, de boscijannemers en de werknemers zijn vertegenwoordigd in het bestuur van het Bosschap. In bijlage 5 is de samenstelling van het bestuur per eind 2009 weergegeven.

Het bestuur van het Bosschap wordt geadviseerd en gevoed door 12 inhoudelijke commissies en werkgroepen; daarnaast zijn er nog vijf procedurele commissies.

Bijlage 6 bevat de namen van alle commissies en werkgroepen en de namen van de deelnemers. In totaal zijn hierbij ca 100 personen betrokken.

Secretariaat

Het secretariaat is de werkorganisatie van het Boschap. Het faciliteert het bestuur en de commissies en werkgroepen van het Boschap.

Het secretariaat had eind 2009 8 vaste werknemers (in totaal 6,3 fte) in dienst.

Daarnaast werd in 2009 tijdelijk en op enkele dossiers enige versterking ingehuurd.

Netwerk Boschap

Vanuit bestuur, commissies en werkgroepen, secretariaat en via deelneming aan andere overlegverbanden zijn veel relaties en verbindingen met andere organisaties tot stand gebracht. Het netwerk dat zo is ontstaan, kan als volgt worden geschetst.

- *Onderzoek:* onderzoeks- en kennisinstellingen als Alterra, het LEI en Research voor Beleid.
- *Onderwijs en scholing:* WUR, Hogeschool van Hall Larenstein, Middelbare Bosbouw- en cultuurtechnische School, Agrarische Onderwijscentra + AOC-Raad, Aequor, Colland Arbeidsmarktbeleid, Stichting informatie beroepen en studies.
- *Natuur en Milieu:* Stichting Natuur en Milieu, Vogelbescherming Nederland, RAVON, SOVON, FSC, Bomenstichting, Stichting Boomfeestdag, Centrum Landbouw en Milieu.
- *Houtproductie en houtvoorziening:* Stichting Probos, Platform Hout in Nederland, Centrum Hout, Overleggroep Houtproductie en Houtvoorziening.
- *Recreatie:* ANWB, Kenniscentrum Recreatie, RECRON.
- *Bosbescherming en plantsoenvoorziening:* Plantenziektenkundige Dienst, Algemene Inspectiedienst, Nederlandse Bond van Boomkwekers, Naktuinbouw, Raad voor de Plantenrassen.
- *Water:* Unie van Waterschappen, Ministerie van Verkeer en Waterstaat, de waterschappen, Dienst Landelijk Gebied.
- *Ruimtelijke Ordening:* Nederlands Instituut voor Ruimtelijke Ordening en Volkshuisvesting.
- *Werkveld:* Unie van Bosgroepen, Landschapsbeheer Nederland, Stichting Beheer Natuur en Landelijk Gebied, Natuurlijk Platteland Nederland, LTO-Nederland, Vereniging Hoveniers & Groenvoorzieners, Directie Regelingen, Koninklijke Nederlandse Bosbouw Vereniging, Koninklijke Nederlandse Jagers Vereniging, Vereniging voor Natuurtoezicht Nederland, Instituut voor Agrarisch Recht, organisaties van riettelers, Raad voor het Landelijk Gebied, Nationaal Groenfonds.
- *Sociale Zaken en Arbeidsomstandigheden:* Arbeidsinspectie, ACTOR, Bedrijfscommissie Houtindustrie en bosbouw, Stichting Erkend Groen, Bedrijfstakingsfonds, UWV/GUO, Innovatie en Praktijkcentrum Groene Ruimte, Stichting SAAG (inzake Lyme), Stigas/Commit Arbo, Alles Voor Groene Arbeid.
- *Adviesorganisaties:* Brunel Legal, Bosland Adviesbureau, Sight Adviseurs, De Baaij Advies, Nieuwland Advies, Gyrinus Advies.
- *PR en Communicatie:* Vormaten, Peterink en Partners, HBG Design BV, metID, Tekst 2000 T2, De Lynx.
- *Biomassa:* BVOR, Senternovem, Vereniging Stadswerk, onderdelen van het VNG, regionale samenwerkingsverbanden als Knooppunt Arnhem Nijmegen, Productschap Tuinbouw.
- *Automatisering:* Lexter.Solutions⁺, / Herke ICT Group, SB Datacom, Advisie Automatisering, Intris, BBeyond.
- *Publiekrechtelijke bedrijfsorganisatie:* Sociaal-Economische Raad,

Bedrijfschappen Contact (alle bedrijfschappen), Hoofdproductschap Akkerbouw, PBO-Dienstverlening, Pensioenfonds SER en bedrijfschappen, Werkgeversvereniging PBO.

§ 2.2 Bestuurlijke en maatschappelijke verantwoording

Bestuurlijke contacten met de minister van LNV

Agenda Nederlandse Bos

In het najaar van 2008 is door de voorzitter van het Bosschap de Agenda Nederlands Bos aangeboden aan de minister van LNV. De minister heeft toen aangegeven daarop te zullen reageren. Inmiddels is in de afgelopen periode bos, met name ook in internationaal verband, weer verder in de aandacht gekomen. De verschillende functies die bos kan vervullen voor de maatschappij zijn daarbij bepalend. Bij discussie rondom klimaat (Kopenhagen) spelen items rondom bossen een belangrijke rol. Ook bij biomassa en levering van belangrijke, hernieuwbare, grondstoffen is bos van groot belang. Tot nu toe is geen reactie van de minister op de genoemde agenda ontvangen

Periodiek overleg

Het bestuur van het Bosschap voert periodiek bestuurlijk overleg met de minister van LNV. Naast enkele bijeenkomsten, gekoppeld aan andere manifestaties (zie ook hierboven), is in 2009 éénmaal een bestuurlijk overleg gevoerd.

Op 2 november 2009 heeft een bestuurlijke delegatie onder leiding van de voorzitter met de minister van LNV overlegd over onderwerpen die voor het Bosschap en voor de overheid van belang zijn. In dit overleg is stilgestaan bij de voortgang met betrekking tot het Convenant Schone en Zuinige Agro-sectoren, de betrokkenheid bij onderzoek, de voortgang Kaderwet natuur, en de in 2008 aan de minister aangeboden Agenda voor het Nederlandse bos (zie voor deze onderwerpen elders in dit jaarverslag).

Na dit overleg is uitgebreid kennisgemaakt met medewerkers van de directie Natuur, Landschap en Platteland. De voorzitter van het Bosschap verzorgde daarbij een inleiding over de toekomst van bos en natuur in Nederland in het licht van de operaties heroverwegingen door de overheid.

Handhaving Code Goed Bestuur

In het jaarverslag over 2008 is opgemerkt dat de laatste twee onderdelen van de Code Goed Bestuur in de bestuursvergadering van juni 2008 zijn vastgesteld.

Daarmee is de gehele Code in een jaar tijd geëffectueerd.

Nu moet de interne handhaving ervan nog worden vastgelegd. Het is de bedoeling, dat dit vorm krijgt via een audit door een externe accountant. "Extern" betekent hier dat het niet de bedoeling is dat de accountant die ook de jaarrekening Bosschap controleert, daarmee wordt belast. Een eerste oriënterend overleg over de realisatie daarvan is inmiddels gevoerd. Uitingen van het handhaven van de Code in 2009 waren onder meer:

- publicatie van alle nevenfuncties en personele unies van bestuursleden (op de website Bosschap)
- publicatie van de vergoedingen voor voorzitters en leden van bestuur, commissies, etc. (zie bijlage 8 jaarverslag)
- inrichting van het jaarverslag 2009 en verslaglegging over in dat kader relevante onderwerpen.

Vermindering administratieve lasten

In 2004 hebben alle product- en bedrijfschappen een nulmeting administratieve lasten uitgevoerd. Sindsdien zijn bij het Bosschap de administratieve lasten geleidelijk verder afgenomen. Dat leverde over het jaar 2008 een totaal aan administratieve lasten op van ca € 108.300,-. Per "soort" bedrijf / organisatie levert dat op jaarbasis aan administratieve lasten het volgende beeld (tussen haakjes de reductie ten opzichte van de nulmeting in 2004).

"soort" bedrijf / organisatie	administratieve lasten op jaarbasis
Bosbeheerbedrijf	€ 44,57 (-7,5% t.o.v. nulmeting 2004)
Bosaannemingsbedrijf zonder heffing	€ 50,25 (-4,6% t.o.v. nulmeting 2004)
Bosaannemingsbedrijf met heffing	€ 92,89 (-5,9% t.o.v. nulmeting 2004)

Over het jaar 2009 hebben zich ten opzichte van 2008 geen noemenswaardige veranderingen voorgedaan ten aanzien van de mate waarin bedrijven en organisaties met administratieve lasten worden geconfronteerd bij de uitoefening van taken en werkzaamheden door het Bosschap.

Aansluiting op Dienstenrichtlijn

De afgelopen jaren zijn de verordeningen van het Bosschap getoetst aan de Europese Dienstenrichtlijn met als doel te onderzoeken of deze verordeningen in dat opzicht belemmerend kunnen werken. Dit leidde tot het resultaat dat uitsluitend de Registratieverordening Bosschap 2006 "verdacht" was en wel in die zin dat deze mogelijk belemmerend zou kunnen werken op het punt van toegankelijkheid van registratiegegevens voor buitenlandse toezichthouders in het kader van het tuchtrecht en de Nederlandse toezichthouder op dat punt.

Met de komst van de nieuwe registratieverordening 2009, waarin het tuchtrecht geen plaats meer heeft gekregen, is dit probleem van de baan.

Inmiddels is in het kader van de Dienstenrichtlijn het Bosschap aangesloten op www.dienstenloket.nl. Dat betekent dat nu óók via dat centrale loket van de overheden alle regelgeving van het Bosschap snel bereikbaar is.

Duurzaam inkopen

Het Rijk heeft de ambitie om in 2010 voor 100% duurzaam in te kopen. Het Rijk wil daarbij stimuleren dat ook decentrale en sectorale overheden ambities op dat punt stellen. De SER heeft daarover de product- en bedrijfschappen dan ook een brief gestuurd. In antwoord daarop heeft het bestuur op 10 december 2009 op voorstel van het secretariaat besloten de ambitie voor 2010 vast te leggen op 75% en in 2015 uit te komen op 100%. Bij duurzaam inkopen kan worden gedacht aan:

- gebruik van gecertificeerd papier (briefpapier, kopieerpapier, drukwerk, folders)
- reductie printer- en papiergebruik (minder printen, dubbelzijdig en meer pagina's per vel)
- stimuleren reizen per openbaar vervoer
- zorgvuldig omgaan met energie
- inkoop van duurzame kantoorartikelen.

Het bestuur realiseert zich dat het niet eenvoudig is om de realisatie van de ambitie te meten omdat een nulmeting lastig valt vast te stellen.

§ 2.3 Verbreding Bosschap: de natuur erbij

Definitie natuur en verankering in registratieverordening

Het Bosschap is per 1 januari 2009 officieel "verbreed" naar bos- en natuurbedrijven. Een gevolg hiervan is dat natuurgebieden in Nederland nu ook binnen de werkingssfeer van het Bosschap vallen en moeten worden geregistreerd. Hiervoor is een definitie voor natuur nodig. Hierbij is, net als bij de definitie van bos, gekozen voor een juridische benadering: aansluiten bij definities van zo hoog mogelijke wet- of regelgeving. Voor wat betreft de natuur gaat het dan om terreinen die vallen binnen gebieden onder de werkingssfeer van de Natuurbeschermingswet en/of terreinen die zijn aan te merken als terreinen die (kunnen) vallen onder de Natuurschoonwet. Het voordeel van deze benadering is dat aan de hand van wetgeving eenduidig en onomstotelijk is aan te geven wat als natuur is aangemerkt en wat niet. Die benadering is ook door Alterra, dat de definitie van natuur heeft beoordeeld, onderschreven.

In de definitie van natuur zijn uitzonderingen benoemd die niet onder natuur geclassificeerd worden, namelijk bosgronden, landbouwgronden in agrarisch gebruik en grote open wateren:

- bosgrond niet, omdat deze een eigen definitie heeft;
- landbouwgrond in agrarisch gebruik niet, omdat dan ongewenst overlap met de werkingssfeer van de agrarische product- en bedrijfschappen kan optreden;
- grote open wateren niet, omdat de werkingssfeer zich uitstrekt tot terrestrische natuur. De Natuurschoonwet beschouwt echter kleine watertjes zoals bijvoorbeeld poelen, kreken, wielen en moerassen wel als natuurterrein.

In de registratieverordening 2009 is exact vastgelegd wat het Bosschap onder bos en natuur verstaat. De tekst van deze verordening is te vinden via www.boschap.nl/registratie.

§ 2.4 Communicatie en informatievoorziening

Eén van de belangrijke aandachtspunten bij het functioneren als publiekrechtelijk bedrijfsorgaan is aandacht voor communicatie met de omgeving. Dat gaat van de bij het orgaan aangesloten bedrijven en organisaties tot de voor het uitvoeren van taken belangrijke organisaties, overheden en andere contacten.

Voor het contact met de achterban is in 2009 hard gewerkt aan de ontwikkeling van een *webportal*. In 2009 is proefgedraaid met een ontwerp bij een selectie van de achterban. In 2010 zal onder de naam "Mijnboschap.nl" dit *portal* actief worden. Deze voorziening vergroot het direct kunnen communiceren (in twee richtingen!) naar de achterban enorm. Het verder gaan werken met panels, het uitzetten van vragen, het binnenkrijgen van wensen en vragen, krijgt daarmee veel meer mogelijkheden.

De rol van de helpdesk van het Bosschap wordt daarmee makkelijker in de uitvoering. Vragen op het gebied van Boswet, nieuwe Wet Ruimtelijke Ordening, Waterschapsregelingen, subsidieregelingen, fiscale zaken, en raamcao bos en natuur kunnen zo sneller worden afgehandeld.

Verder zal de website worden aangepast, met aandacht voor opmaak en het vullen van de site met vaak downloadbare producten, dat steeds lastiger wordt door het grote aanbod aan materiaal. In 2009 is de website van het Bosschap daardoor enigszins "volgelopen". Het *webportal* zal helpen dit beter vorm te geven.

Communicatie is in 2009 verder gestalte gegeven via twee nieuwsbrieven en drie regionale bijeenkomsten. De nieuwsbrieven zijn nog in authentieke vorm, op papier, naar iedere betrokken onderneming gestuurd. De respons op inhoud, vormgeving en wijze van informatievoorziening is positief. Het bovengenoemde *webportal* zal in 2010 worden benut om het instrument van nieuwsbrief te analyseren.

De organisatie van regionale bijeenkomsten is in 2009, in navolging van voorgaande jaren, ook weer een succes geweest. In november 2009 zijn op drie locaties (Nieuwerkerk aan de IJssel, Gilze-Rijen en Zwolle) bijeenkomsten georganiseerd. In totaal hebben ruim 250 mensen aan deze bijeenkomsten deelgenomen. Onderwerp vormde het nieuwe Subsidiestelsel Natuur- en Landschapsbeheer (zie ook onder § 1.2.2 in dit jaarverslag). Bestuursleden van het Bosschap hebben de rol van voorzitter en gespreksleider voor hun rekening genomen. Deelnemers is na afloop van de bijeenkomsten gevraagd hun mening over de avond via een enquêteformulier te geven. Organisatie en inhoud van de avonden werden gemiddeld genomen gunstig beoordeeld. Ook werden waardevolle tips meegegeven. Ook in 2010 zullen bijeenkomsten worden gehouden. Een aandachtspunt daarbij is de locatie voor deze bijeenkomsten, waarbij het met name gaat om goed bereikbare, centraal gelegen punten in het westen en zuiden van het land.

Naast deze vormen van communicatie zijn in 2009 ook bijeenkomsten en workshops georganiseerd, gericht op de achterban en verdere omgeving, waaronder de workshop over windenergie in combinatie met bos(aanleg), de miniconferentie over ervaringen met Gedragcodes, en de sessies over groene biomassa (zie elders in dit jaarverslag).

§ 2.5 Klachten; bezwaar en beroep

Klachten

De Klachtencommissie heeft in 2009 één schriftelijke klacht behandeld. De klacht was gericht tegen (vermeend) misleidend optreden van het Bosschap als bestuurlijk orgaan. Genoemde klacht is op advies van de Klachtencommissie door het bestuur ongegrond verklaard.

Bezwaar en beroep

De Bezwaarschriftencommissie heeft in 2009 drie bezwaarschriften behandeld. De inhoud van de bezwaarschriften richtte zich onder meer tegen registratie bij het Bosschap, de opgelegde heffing en de uitoefening van taken door het Bosschap. Twee bezwaarschriften zijn op advies van de Bezwaarschriftencommissie door het bestuur ongegrond verklaard, één bezwaarschrift is deels gegrond, deels ongegrond en deels niet ontvankelijk verklaard.

Tegen de door het bestuur genomen besluiten op genoemde bezwaarschriften is geen beroep ingesteld.

§ 2.6 Tuchtrecht

Op grond van artikel 104 van de Wet op de bedrijfsorganisatie kunnen overtredingen van de desbetreffende verordeningen worden aangewezen als feiten waarvoor een tuchtrechtelijke maatregel kan worden opgelegd. Het Bosschap heeft daartoe in 2006 een Tuchtgerecht ingesteld. Het tuchtrecht was in 2009 van toepassing op de Registratieverordening Bosschap 2006 en de Verordening Bosschap bestrijding Nonvlinder 2006. Sinds de instelling van het Tuchtgerecht zijn nog geen zaken bij dit college aanhangig gemaakt.

Hoofdstuk III

Financiële verantwoording

§ 3.1 Rekening van baten en lasten 2009; met toelichting

Omschrijving	Totaal	Bestuur	Product en dienst	Arbeid
Baten				
1. Heffingen	1.021.580	737.590	243.785	40.205
2. Retributies	-	-	-	-
3. Diensten aan derden	30.850	-	-	30.850
4. Rente	17.302	17.302	-	-
5. Vergoeding opgedragen taken	-	-	-	-
6. Niet bestede subsidies	-	-	-	-
7. Overige Baten	115.016	114.562	454	-
Totaal van de baten	1.184.748	869.454	244.239	71.055
Lasten				
1. Voorzitter/Personeelskosten	578.313	450.785	103.022	24.505
2. Reis-, Verblijf- en Representatiekosten	21.889	17.062	3.899	928
3. Huisvestingskosten	55.531	55.531	-	-
4. Bureaukosten	55.145	55.145	-	-
5. Vergaderkosten	63.448	16.910	30.734	15.804
6. Financiële relaties	188.625	52.168	106.640	29.818
7. Diensten door derden	93.549	93.605	56-	-
8. Overige lasten	518	518	-	-
Totaal van de lasten	1.057.018	741.724	244.239	71.055
Saldo:	127.730	127.730	-	-
Reserves 01/01	143.962	143.962	0-	-
Reserves 31/12	271.692	271.692	-	-

§ 3.2 Balans 2009; met toelichting

Balans per 31 december 2009

AKTIVA	31-12-2008	31-12-2009
VASTE AKTIVA		
Inventaris	9.476	13.408
Software	17.499	37.478
Hardware	-	1.349
Totaal vaste aktiva	26.975	52.235
VLOTTENDE AKTIVA		
Voorraad drukwerk	1.822	2.700
Debiteuren	20.759	20.484
Diverse vorderingen en vooruitbetaalde bedragen	34.116	118.137
Liquide middelen	207.474	233.666
Totaal vlottende aktiva	264.171	374.987
TOTAAL AKTIVA	291.146	427.223

PASSIVA	31-12-2008	31-12-2009
EIGEN VERMOGEN		
Algemene reserve	143.962	271.692
Bestemmingsreserves	-	-
Totaal eigen vermogen	143.962	271.692
VLOTTENDE PASSIVA		
Nog te betalen posten	133.594	94.574
Crediteuren	13.590	60.957
Totaal vlottende passiva	147.184	155.531
TOTAAL PASSIVA	291.146	427.223

TOELICHTING OP DE BALANS 2009

31-12-2008 31-12-2009

AKTIVA

Inventaris

Aanschafwaarde per 1/1	12.549	13.855
Cumulatieve afschrijving per 1/1	1.646	4.379
Boekwaarde per 1/1	10.903	9.476
Investering boekjaar	1.306	6.882
Afschrijving boekjaar	2.733	2.950
Aanschafwaarde per 31/12	13.855	20.737
Cumulatieve afschrijving per 31/12	4.379	7.329
Boekwaarde per 31/12	9.476	13.408

Software

Aanschafwaarde per 1/1	-	20.060
Cumulatieve afschrijving per 1/1	-	2.563
Boekwaarde per 1/1	-	17.498
Investering boekjaar	20.060	25.070
Afschrijving boekjaar	2.562	5.089
Aanschafwaarde per 31/12	20.060	45.130
Cumulatieve afschrijving per 31/12	2.562	7.652
Boekwaarde per 31/12	17.499	37.478

Hardware

Aanschafwaarde per 1/1	-	-
Cumulatieve afschrijving per 1/1	-	-
Boekwaarde per 1/1	-	-
Investering boekjaar	-	1.355
Afschrijving boekjaar	-	7
Aanschafwaarde per 31/12	-	1.355
Cumulatieve afschrijving per 31/12	-	7
Boekwaarde per 31/12	-	1.349

Voorraad drukwerk

1.822 2.700

Debiteuren

Debiteuren algemeen	620-	3.158
Debiteuren eigenaren	9.076	7.791
Debiteuren ambachten	28.022	20.873
Voorziening dubieuze vorderingen heffingen	15.719-	11.338-
	20.759	20.484

	31-12-2008	31-12-2009
<u>Diverse vorderingen-vooruit betaalde posten</u>		
Personeelsplan	-	14.830
Nog te ontvangen OBN	-	1.213
Vooruitbetaalde huur en servicekosten	11.100	11.467
Pensioen volgend boekjaar	-	46.872
Pensioen boekjaar	8.193	4.908
Pensioen voorgaande jaren	-	21.767
Rente boekjaar	8.400	12.999
Netto lonen	6.423	-
Overige baten	6.423	4.081
	<u>34.116</u>	<u>118.137</u>

Liquide middelen

Kas	2	33
Postbank	5.664	37.404
Nederlandse Waterschapsbank	7.912	42.733
ASN	143.897	153.496
Deposito	50.000	-
	<u>207.474</u>	<u>233.666</u>

Totaal aktiva

<u>291.146</u>	<u>427.223</u>
----------------	----------------

31-12-2008 31-12-2009

PASSIVA

Eigen vermogen

Algemene reserve	204.667	143.962
Vorig jaar onverwerkt winst/verlies	56-	-
Saldo winst/verlies	60.649-	127.730
	<u>143.962</u>	<u>271.692</u>

Bestemmingsreserve	16.500	-
Saldo winst/verlies	16.500-	-
	<u>-</u>	<u>-</u>

Totaal eigen vermogen

<u>143.962</u>	<u>271.692</u>
----------------	----------------

Nog te betalen posten

Voorzitter/personeelskosten	-	3.500
Af te dragen loonheffing	23.479	21.316
Reservering vakantiegeld	17.924	16.019
Pensioen boekjaar	-	1.320
Subsidie Colland	54.119	16.609
Reservering draagvlakonderzoek	13.333	26.666
Te ontvangen facturen: diensten door derden	-	8.000
Te ontvangen facturen: bureaunkosten	11.292	1.144
Vacatiegelden	13.447	-
	<u>133.594</u>	<u>94.574</u>

Crediteuren

Crediteuren algemeen	12.595	41.514
Betalingen onderweg	995	19.444
	<u>13.590</u>	<u>60.957</u>

Totaal passiva

<u>291.146</u>	<u>427.223</u>
----------------	----------------

§ 3.3 Externe financiële relaties

Hieronder is opgenomen het overzicht met externe financiële relaties, uitgesplitst naar dragende en niet-dragende organisaties; verdeeld naar meer of minder dan 5% van de totale lasten in deze rubriek van de Jaarrekening Bosschap 2009.

Nr.	naam organisatie > 5%	dragend	niet-dragend	totale subsidie per project
1	Unie van Bosgroepen		€ 11.032,-	€ 11.032,-
2a	Peterink & Partners		€ 9.520,-	€ 9.520,-
2b	Peterink & Partners		€ 12.381,-	€ 12.381,-
3	Landbouw Economisch Instituut		€ 20.000,-	€ 20.000,-
4	Stichting Erkend Groen		€ 51.276,-	€ 51.276,-
5a	Probos		€ 7.902,-	€ 7.902,-
5b	Probos		€ 13.695,-	€ 13.695,-
6	Colland		€ 11.687,-	€ 11.687,-
7	Gyrinus Advies		€ 14.882,-	€ 14.882,-
8	HolwerdaDeWit		€ 16.526,-	€ 16.526,-
nr.	naam organisatie < 5%	dragend	niet-dragend	totale subsidie per project
1	De Beaufort Consult		€ 2.282,-	€ 2.282,-
2	Bedrijfscommissie Hout		€ 2.438,-	€ 2.438,-
3	Stg Nationale Boomfeestdag		€ 1.500,-	€ 1.500,-
4	Grand Hotel Karel V		€ 750,-	€ 750,-
5	Jacob van Olst Beheer		€ 1.809,-	€ 1.809,-
6	Ned. Dendrologische Vereniging		€ 500,-	€ 500,-
7	Aequor		€ 650,-	€ 650,-
8	Nieuwland Automatisering		€ 1.428,-	€ 1.428,-
9	Wageningen Universiteit		€ 375,-	€ 375,-
10	Ned. Normalisatie Instituut		€ 1.785,-	€ 1.785,-
11	TNT Post		€ 1.732,-	€ 1.732,-
12	AVIH	€ 455,-		€ 455,-
13	NVBE	€ 2.077,-		€ 2.077,-
14	Borgman Beheer		€ 428,-	€ 428,-

§ 3.4 Rekening en verantwoording Activiteitenplan Bos en Natuur uit Fonds Colland Arbeidsmarktbeleid; met toelichting

Verantwoording Colland 2009; sector Bos en natuur [Boschop, Postbus 65, 3970 AB DRIEBERGEN; 030-6930130] 08-02-2010

Artikel / lid	Doel	Projectnaam	Resultaat	Doelstelling gerealiseerd?	Waarom wel / niet?	Indien niet, welke acties worden dan ondernomen?	Ontvangen / nog niet ontvangen subsidie	B-deel	Project-nummer	Sector
Art. 4, Lid 4, onder b	Het project beoogt goede arbeidsomstandigheden en veiligheid en algemene zorg voor werknemers te bevorderen, zodat de deelnemers aan de Erkenningregeling Bosaanemers (ErBo) aldus bijdragen aan verbetering van de sociale structuur van de sector.	Uitvoering controle op Erkenningregeling Bosaanemers 2009	Een Erbo-regeling die adequaat wordt gehandhaafd en die bijdraagt aan arbo, veiligheid en zorg voor personeel, en daarmee aan sociale structuur in de sector.	In 2009 is ruim 2/3 van de ErBo-bedrijven bezocht, zowel op het bedrijf als op werplek. Met niet-bezochte bedrijven is afspraak gemaakt voor controle later.	Bedrijven hebben de zaken overwegend goed op orde; ondanks meer controlepunten dan voorheen is het aantal tekortkomingen per controle verminderd: van 1,18 naar 0,62.		- De berekende en gerealiseerde kosten bedragen € 51.275,88. - Aan Colland is een bijdrage in de kosten gevraagd ter grootte van € 10.000,-.		1	De bosaanemingsbedrijven en hun werknemers, die deelnemen aan de ErBo (regeling Boschop). Aan de ErBo nemen ca 160 bedrijven deel: de helft van alle bosaanemers.
Art. 4, Lid 5, onder b	Het project beoogt helder in beeld te brengen wat de kosten in 2009 zijn van het secretariaat t.b.v. overleg van sociale partners en deze kosten via het Fonds Colland Arbeidsmarktbeleid neer te leggen bij sociale partners in de sector bos en natuur	Voorbereiding, coördinatie, ondersteuning en afhandeling overleg sociale partners (met uitzondering van cao-overleg) in Commissie Sociale Zaken Boschop	Heider is wat de kosten zijn van het overleg, dat het Boschop faciliteert, en dat deze kosten door sociale partners worden opgebracht via het Fonds Colland Arbeidsmarktbeleid.	Sociale partners zijn in 2009 vier keer bijeen geweest; het Boschop heeft steeds het overleg gecoordineerd, ondersteund en afgehandeld en besluiten uitgevoerd.	Het overleg van sociale partners heeft in 2009 adequaat gefunctioneerd.		- De kosten zijn bepaald op 82,5% van de kosten voor de Commissie Sociale Zaken: € 30.850,- (geen verrekening BTW). - De vastgestelde kosten bedragen € 30.850,-. - Aan Colland is een bijdrage gevraagd ad € 30.850,-.		2	Sociale partners, als vertegenwoordigers van alle werkgevers en werknemers onder de raam-cao bos en natuur; de ondersteuning geldt alle overleg van sociale partners, met uitzondering van cao-overleg / onderhandelingen.

ter identificatie
VAN REE ACCOUNTANTS EN
BELASTINGADVISEURS B.V.

Artikel / lid	Doel	Projectnaam	Resultaat	Doelstelling gerealiseerd?	Waarom wel / niet?	Indien niet, welke acties worden dan ondernomen?	Ontvangen / nog niet ontvangen subsidie	B-deel	Project-nummer	Sector
Art. 4, Lid 4, onder a	Werkenden in bos en natuur lopen een reëel risico om een tekenbeet op te lopen en besmet te worden met de bacterie die de ziekte van Lyme veroorzaakt. Het is van groot belang om goed beleid voor werkgever en werknemer te ontwikkelen. Via een enquête wordt beoogd inzicht te krijgen in de problematiek; op basis van de uitkomsten wordt beleid geformuleerd.	Het voorkomen van het oplopen van de infectie en het ontwikkelen van de ziekte van Lyme; gezond houden van werknemers in de sector bos en natuur (project dateert uit Activiteitenplan 2008; projectnr. II.1; geld is doorgeschoven naar 2009)	Er is een enquête uitgevoerd aan de hand van ruim 2.500 uitgezette vragenlijsten; respons ruim eenderde. De resultaten van het onderzoek zijn pas begin 2010 definitief en beschikbaar voor gebruik.	Duidelijk is, dat de uitkomsten van het onderzoek voldoende handvatten bieden om adequaat beleid op te baseren.			- Bij de verantwoording van het Activiteitenplan 2008 is gevraagd de middelen voor dit deelproject, € 11.687,-, door te schuiven naar 2009 - De gerealiseerde kosten bedragen € 13.029,25 - Aan Colland wordt een bijdrage gevraagd ter grootte van € 11.687,-		3	Alle werkgevers en werknemers in bos, natuur en landschap
Art. 4, Lid 4, onder b	Het project beoogt in brochurevorm weer te geven de belangrijkste punten uit het eerder verschenen rapport over noodzakelijke afspraken over arbo- en veiligheidsaspecten die aan de orde zijn bij uitbesteding van werkzaamheden. Daarbij wordt aangegeven wie woordelijk / aansprakelijk is voor de veiligheid. werk.	Brochure Arbo- en veiligheidsafspraken tussen opdrachtgever en opdrachtnemer	Er ligt een brochure, waarin de aandachtspunten en verantwoordelijkheden betreffende het onderwerp kort en bondig staan weergegeven.	Nog niet.	Het project heeft wat vertraging opgelopen als gevolg waarvan de tekst van de brochure wel gereed is, maar deze nu nog bij de vormgeving ligt		- De begrote kosten bedragen € 8.229,- - de gerealiseerde kosten bedragen € 1.517,25. - Aan Colland is een bijdrage in de kosten gevraagd ter grootte van € 8.229,-. - Colland wordt gevraagd € 6.711,75 door te schuiven naar 2010		4	Alle opdrachtgevers en opdrachtnemers in de sector bos en natuur

ter identificatie

**VAN REE ACCOUNTANTS EN
RELASTINGADVISEURS B.V.**

Artikel / lid	Doel	Projectnaam	Resultaat	Doelstelling gerealiseerd?	Waarom wel / niet?	Indien niet, welke acties worden dan ondernomen?	Ontvangen / nog niet ontvangen subsidie	B-deel	Project-nummer	Sector
Art. 4, Lid 3, onder a	Ontwikkeling van beleid m.b.t. fit en inzetbaar houden van werknemers binnen de sector bos en natuur, op basis van specifieke levensfasen van werknemers. Relevante items benoemen, met speciale aandacht voor vergrijzing: benoemen van positieve aspecten van oudere werknemers.	Onderzoek levensfasenbeleid bij werknemers (eerder aangeduid als "Beleidsontwikkeling fit en inzetbaar houden werknemers"; dateert van vóór 2007)	Er is levensfasenbeleid bij werknemers; motivatie en waardabeleef bij werknemers wordt gestimuleerd.	Het project bestaat uit een aantal te doorlopen stappen. De eerste stap is het uitvoeren van een onderzoek onder de werknemers in de sector naar de bereidheid door te werken tot de pensioengerechtigde leeftijd. Dat onderzoek is inmiddels afgerond.	De uitkomsten van het onderzoek geven duidelijke handvatten voor het formuleren van beleid op dat punt.		- bij de verantwoording over 2008 is gevraagd de toegezegde subsidie ad € 24.990,- door te schuiven naar 2009. - de kosten aan de enquête bedragen € 389,77 - Colland wordt gevraagd nu bij te dragen € 389,77 en het restant ad € 24.600,23 door te schuiven naar 2010.		5	Alle werkgevers en werknemers in de sector bos en natuur
Art. 4, Lid 3, onder b	Het project beoogt financiering van het secretariaat van de Bedrijfscommissie voor de Houtindustrie en de Bosbouw, voor wat betreft de sector bos en natuur	Financiering secretariaat Bedrijfscommissie t.b.v. sector bos en natuur	Er is een Bedrijfscommissie voor de sector bos en natuur, waarvan het functioneren en de financiering zijn gewaarborgd.	Het Bosschap schiet de rekening van de Bedrijfscommissie voor en declareert jaarlijks de kosten bij Colland Arbeidsmarktbeleid.	De bedrijfscommissie functioneert als zodanig.		- De rekening voor 2009 bedraagt € 2.438,21. - Aan Colland is een bijdrage in de kosten gevraagd ad € 1.750,-. - Colland wordt gevraagd € 1.750,- te vergoeden.		6	Bedrijven en organisaties in de sector bos en natuur; met name gericht op de werknemers

Artikel / lid	Doel	Projectnaam	Resultaat	Doelstelling gerealiseerd?	Waarom wel / niet?	Indien niet, welke acties worden dan ondernomen?	Ontvangen / nog niet ontvangen subsidie	B-deel	Project-nummer	Sector
Art. 4, lid 5, onder b	Financiering van kosten a.g.v. deelneming vertegenwoordigers van werkgevers- en werknemersorganisaties aan overleggen buiten Bosschapsverband, wanneer zij deze kosten niet elders kunnen declareren.	Vergoedingen regeling vertegenwoordigers / werknemers in divers sociaal overleg (buiten Bosschap)	Er functioneren betrokken vertegenwoordigers namens werkgevers- en/of werknemersorganisaties ten gunste van de sector bos en natuur; continue inzet is daarbij gewaarborgd.	Er functioneren inderdaad betrokken vertegenwoordigers en aan hun inzet hoeft niet te worden getwijfeld, maar van de mogelijkheid kosten te declareren is in 2008 geen gebruik gemaakt.	Vermoedelijk hebben de desbetreffende vertegenwoordigers zich niet of onvoldoende gerealiseerd, dat er nu zo'n regeling is. Wellicht is er onvoldoende over gecom-municeerd.	Beter over de regeling communiceren richting desbetreffende vertegenwoordigers.	- De begrote kosten bedragen € 5.544,-. - Er is in 2009 in totaal voor € 2.281,50 aan declaraties ten laste van het project gebracht. - Aan Colland is een bijdrage in de kosten gevraagd ter grootte van € 5.544,-.		7	Vertegenwoordigers van werkgevers- en werknemersorganisaties in de sector bos en natuur, betrokken bij de raam-cao bos en natuur

Driebergen, 8 februari 2010

ter identificatie

VAN REE ACCOUNTANTS EN
BELASTINGADVISEURS B.V.

Fonds Colland Arbeidsmarktbeleid 2009; sector bos en natuur
Totaal overzicht 08-02-2010

Projectnummer	Naam project	Totale uitgaven	Maximale subsidie	Vereven./reserv. subs.	Te ontvangen
1	Uitvoering controle op Erkenning-regeling Bosaanemers 2009	€ 51.275,88	€ 10.000,-		€ 10.000,-
2	Voorbereiding, coördinatie, ondersteuning, etc. overleg sociale partners	€ 30.850,-	€ 30.850,-		€ 30.850,-
3	onderzoek naar voorkomen tekenbeten / ziekte van lyme onder werknemers	€ 13.029,25	€ 11.687,-	- reserveren 2010: € 6.343,- - svp verevenen met saldo project nr 7: € 1.342,25	€ 11.687,-
4	Brochure Arbo- en veiligheidsafspraken opdrachtgever en opdrachtnemer	€ 1.517,25	€ 8.229,-		€ 1.517,25
5	Onderzoek levensfasenbewust personeelsbeleid (voorheen "Beleidsontwikkeling fit en inzetbaar houden werknemers")	€ 389,77	€ 24.990,-	reserveren 2010: € 24.600,23	€ 389,77
6	Financiering secretariaat Bedrijfscommissie t.b.v. sector bos en natuur	€ 2.438,21	€ 1.750,-	svp verevenen met saldo project nr 7 € 688,31	€ 1.750,-
7	Vergoedingenregeling vertegenwoordigers werkgevers / werknemers in sociaal overleg (buiten Bosschap)	€ 2.281,50,-	€ 5.544,-	vrijval: € 3.262,50 minus verevening uit nrs 3 en 6 { € 1.342,25 + € 688,31 } = = € 1.231,94	€ 4.312,06
8	Kennisoverdracht gezond en veilig werken in gemechaniseerde bosbouw	€ 0,-	€ 16.051,-	reserveren 2010: € 16.051,-	€ 0,-
9	Pilot project COMFOR bij bosaannamebedrijven	€ 0,-	€ 7.386,-	reserveren 2010: € 7.386,-	€ 0,-
10	Afdekking financiële risico opstelling arbocatagus	€ 0,-	€ 27.500,-	reserveren 2010: € 27.500,-	€ 0,-
11	Aandacht voor agressie en geweld jegens werknemers in het veld	€ 0,-	€ 5.940,-	reserveren 2010: € 5.940,- tar identificatie	€ 0,-

12	Pilot-project Erkenning van Verworven Competenties bos en natuur	€	0,-	€ 34.368,-	reservieren 2010: € 34.368,-	€	0,-
13	Aanstelling scholingsconsulent in de Sector bos en natuur	€	0,-	€ 37.650,-	reservieren 2010: € 37.650,- (zie ook brief B20093476 d.d. 30-10-2009 Bosschap)	€	0,-
14	Informatievoorziening / communicatie Over maatschappelijke stages in groen	€	0,-	€ 5.950,-	reservieren 2010: € 5.950,-	€	0,-
15	Onderzoek aantrekkelijkheid sector Bos en natuur voor arbeidsmarkt	€	0,-	€ 9.504,-	reservieren 2010 € 9.504,-	€	0,-
16	Vergoedingsregeling Sectorcommissie Bos en Natuur Colland AMB	€	0,-	€ 3.960,-	vrijval € 3.960,-	€	0,-
17	Informatievoorziening arbeidsvoorwaarden (uitgave cao-boekjes, etc.)	€	0,-	€ 15.175,-	vrijval € 15.175,-	€	0,-
18	Voorziening extra premiekosten pensioen deelnemers 55+-regeling	€	0,-	€ 20.000,-	reservieren 2010: € 20.000,-	€	0,-
					- naar 2010: € 175.292,23		++
					- vrijval 2009: € 20.366,94	€ 60.506,08	
					Voorschot	€ 77.115,-	
					Terug te betalen	€ 16.608,92	

ter identificatie
VAN REE ACCOUNTANTS EN
BELASTINGADVISEURS B.V.

Overzicht in 2009 niet-uitgevoerde, thans nog lopende of in 2010 alsnog uit te voeren projecten

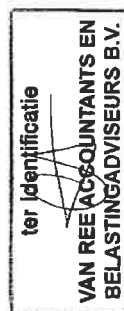
Naam project	Bijzonderheden	Nog te benutten subsidie	Eventuele opmerkingen
Kennisoverdracht gezond en veilig werken in de gemechaniseerde bosbouw	Het project is om bezuinigingsredenen niet uitgevoerd. Het is de bedoeling, dat het in 2009 wel wordt uitgevoerd.	In 2008 is voor dit project aan subsidie toegekend: € 16.051,-. Tot nu toe geen kosten; gehele bedrag nodig voor uitvoering in 2010.	Het toegekende subsidiebedrag ad € 16.051,- svp doorschuiven t.b.v. uitvoering van het project in 2010.
Het voorkomen van het oplopen van de infectie en het ontwikkelen van de ziekte van Lyme: gezond houden van werknemers in de sector bos en natuur	Het project is om bezuinigingsredenen versoberd en opgesplitst. Het eerste deel is in de vorm van een enquête uitgevoerd. Kosten € 13.029,25.	In 2008 is voor dit project aan subsidie toegekend: € 19.430,-. Daarna is het project opgesplitst: - deelproject 2008 ad € 11.687,- is uitgevoerd - deelproject 2009 ad € 6.463,- staat nog	Het toegekende subsidiebedrag ad € 6.463,- (formeel: € 7.743,25) svp doorschuiven t.b.v. verdere uitvoering van het 'deelproject 2009' in 2010.
Pilot-project Erkenning van Verworven Competenties (EVC) bos en natuur	Het project is om bezuinigingsredenen medio 2008 iets versoberd. In het najaar is een eerste overleg met een kandidaat-bedrijf gevoerd.	In 2009 is voor dit project aan subsidie toegekend: € 34.368,-. Tot nu toe geen kosten; gehele bedrag nodig voor uitvoering in 2010.	Het toegekende subsidiebedrag ad € 34.368,- svp doorschuiven t.b.v. uitvoering van het project in 2010.
Onderzoek naar de aantrekkelijkheid van (bedrijven / organisaties in) sector bos en natuur voor arbeidsmarkt	Het project is in 2008 organisatorische redenen blijven liggen. Het is de bedoeling dat het in 2009 wel wordt uitgevoerd.	In 2008 is voor dit project aan subsidie toegekend: € 9.504,-. Tot nu toe geen kosten; gehele bedrag nodig voor uitvoering in 2010.	Het toegekende subsidiebedrag ad € 9.504,- svp doorschuiven t.b.v. uitvoering van het project in 2010.
Vergoedingsregeling Sectorcommissie Bos en Natuur Colland Arbeidsmarkt-beleid	De werkzaamheden van de Sectorcommissie zijn in 2009 grotendeels door de Commissie Sociale Zaken overgenomen; daarnaast zijn diverse zaken langs schriftelijke en elektronische weg afgedaan. Project is uitgevoerd, maar is i.v.m. het ontbreken van algemeen verbindend-verklaring raam-cao en het inmiddels afgelopen zijn van de cao, niet meer subsidiabel.	In 2008 is voor dit project aan subsidie toegekend: € 3.960,-. Over 2009 zijn door de leden van de Sectorcommissie geen kosten gedeclareerd.	Het toegekende subsidiebedrag ad € 3.960,- valt vrij.
Informatievoorziening arbeidsvoorwaarden (uitgave cao-boekjes)	Project is uitgevoerd, maar is i.v.m. het ontbreken van algemeen verbindend-verklaring raam-cao en het inmiddels afgelopen zijn van de cao, niet meer subsidiabel.	Tot nu toe geen kosten; gehele bedrag ad € 15.175,- (toezegging 2008) niet meer inzetbaar.	Het toegekende subsidiebedrag ad € 15.175,- valt vrij.
Beleidsontwikkeling inzake fit en inzetbaar houden van werknemers	Project is in de loop van 2008 in breder verband ter tafel gebracht en zal in 2009 worden uitgevoerd als "Onderzoek naar Levensfasebewust Personeelsbeleid"	Tot nu toe zijn er beperkte kosten, verbonden aan uitvoering van een enquête; gehele bedrag ad € 24.990,- (toezegging 2006) minus kosten € 389,77 nodig voor vervolg in 2010	Het resterende toegekende subsidiebedrag ad € 24.600,- 23 svp doorschuiven t.b.v. verdere uitvoering van het project in 2010.
Pilot project COMFOR bij bosaan-nemingsbedrijven	Eind 2009 is gestart met de voorbereiding in de vorm van overleg met enkele geselecteerde bedrijven	Tot nu toe zijn er geen kosten gemaakt. Verwacht wordt dat de realisatie in 2010 kan plaatsvinden	Het toegekende subsidiebedrag ad € 7.386,- svp doorschuiven t.b.v. uitvoering van het project in 2010.
Afdekking financiële risico opstelling arbocatalogus bos en natuur	De arbocatalogus is weliswaar een feit, maar er is nog geen duidelijkheid over de subsidieverstreking vanuit SZ&W	De hoogte van een eventueel beroep op de risico-reservering is nog niet bekend.	Het toegekende subsidiebedrag ad € 27.500,- svp doorschuiven t.b.v. afrekening in 2010

7

**VAN REE ACCOUNTANTS EN
BELASTINGADVISEURS B.V.**

Aandacht voor agressie en geweld jegens werknemers in het veld	Dit project is in verband met gebrek aan tijd nog niet uitgevoerd.	Tot nu toe zijn nog geen kosten gemaakt.	Het toegekende subsidiebedrag ad € 5.940,- svp doorschuiven t.b.v. uitvoering van het project in 2010.
Brochure arbo- en veiligheidsafspraken tussen opdrachtgever en opdrachtnemer	Dit project heeft vertraging opgelopen; de tekst van de brochure is gereed en ligt thans bij de vormgever	Tot nu toe is € 1.517,25 aan kosten gemaakt t.b.v. de tekst. Het totale toegekende subsidiebedrag beloopt € 8.229,-	Het resterende subsidiebedrag ad € 6.711,75 svp doorschuiven t.b.v. verdere realisatie in 2010.
Aanstelling scholingsconsulent in bos en natuur	De scholingsconsulent in per 01-01-2010 van start gegaan.	Over 2009 zijn geen kosten gemaakt; het Bosschap heeft Colland bij brief d.d. 30-10-2009 al verzocht het toegekende subsidiebedrag over 2009 ad € 37.650,- toe te voegen aan de subsidie die t.b.v. 2010 is gevraagd.	Het toegekende subsidiebedrag ad € 37.650,- doorschuiven naar 2010 t.b.v. uitvoering werkzaamheden scholingsconsulent in 2010.
Informatievoorziening / communicatie over maatschappelijke stages in groen	Dit project is nog niet uitgevoerd. Het komt in 2010 naar verwachting terug als onderdeel van het nog in te dienen jaarprogramma van de Werkgroep Arbeidsmarktbeleid	Tot nu toe zijn nog geen kosten gemaakt. Het totale subsidiebedrag t.b.v. 2009 is € 5.950,-.	Het toegekende subsidiebedrag ad € 5.950,- svp doorschuiven t.b.v. uitvoering van het project in 2010.
Voorziening t.b.v. extra premiekosten pensioen deelnemers seniorenregeling	Dit project is in 2009 vrijwel geheel afgerond, maar het is nog niet tot uitbetaling / afrekening gekomen	Tot nu toe zijn geen kosten gemaakt. Het totale subsidiebedrag t.b.v. 2009 bedraagt € 20.000,-.	Het toegekende subsidiebedrag ad € 20.000,- svp doorschuiven t.b.v. afrekening van dit project in 2010.

Driebergen, 8 februari 2010

§ 3.5 Kerncijfers Jaarrekening Bosschap 2009

Lasten

In onderstaand overzicht wordt een verdeling van de lasten van het Bosschap over 2009 weergegeven, in euro's en in percentage van de totale lasten.

Omschrijving	Bedrag	Percentage
Voorzitter- / Personeelskosten	578.313	55
Reis-, Verblijf- en Representatiekosten	21.889	2
Huisvestingskosten	55.531	5
Bureaunkosten	55.145	5
Vergaderkosten	63.448	6
Financiële relaties	188.625	18
Diensten door derden	89.614	9
Overige lasten	518	0
Totaal	1.053.084	100

Baten

In onderstaand overzicht wordt een verdeling van de baten van het Bosschap over 2009 weergegeven, in euro's en in percentage van de totale baten.

Omschrijving	Bedrag	Percentage
Heffingen	1.021.580	87
Retributies	-	-
Diensten aan derden	30.850	3
Rente	17.302	1
Vergoeding opgedragen taken	-	-
Niet bestede subsidies	-	-
Overige baten	111.081	9
Totaal	1.180.814	100

§ 3.6 Beleggingenbeleid Bosschap 2009

Het dagelijks bestuur van het Bosschap heeft in zijn vergadering van 30 november 2009 het volgende beleggingenbeleid vastgesteld.

1. Het bestuur sluit elke vorm van speculatief beleggen uit.
2. Het bestuur zet de reserves van het Bosschap in vanuit het principe van maatschappelijk verantwoord ondernemen.
3. Het bestuur spreidt de inzet van de reserves over ten minste drie (bank)instellingen.

Bijlage 1 Gegevens Bosschap

Bosschap - bedrijfsschap voor bos en natuur

Het Bosschap is ingesteld op 17 februari 1954

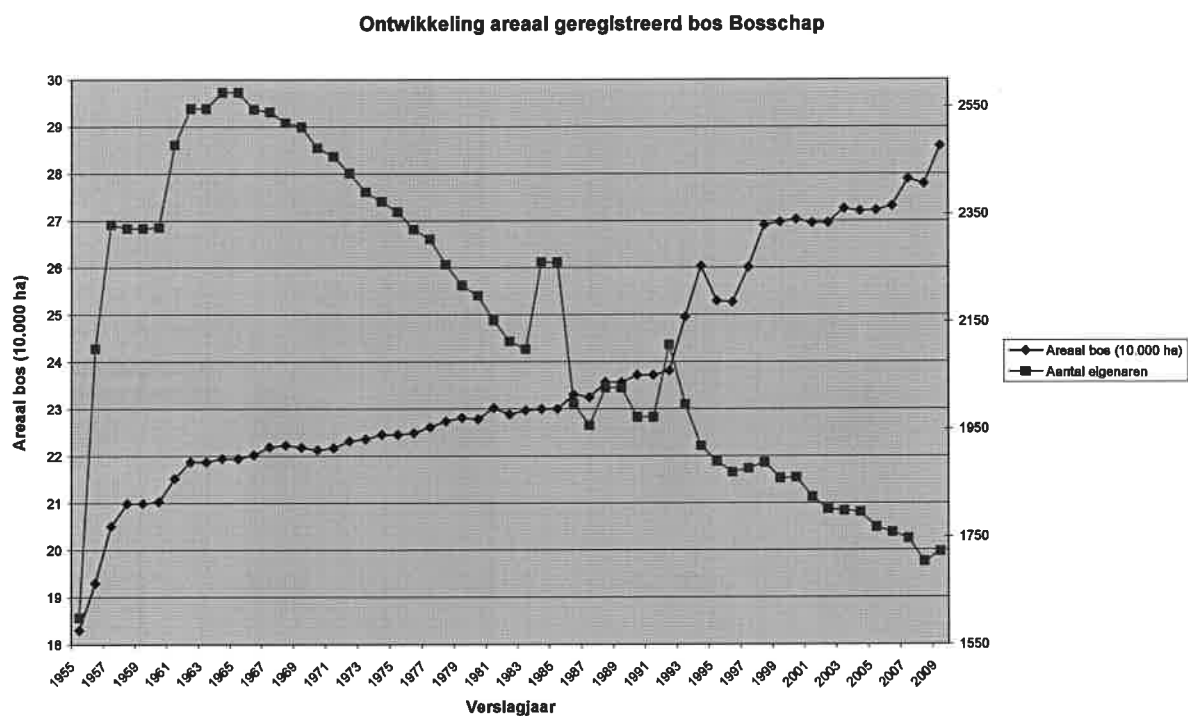
Bezoekadres Bosschap:
Princenhof Park 9
3972 NG Driebergen

Postadres Bosschap:
Postbus 65
3970 AB Driebergen

Bereikbaarheid Bosschap:
Tel. 030 – 6930130
Fax 030 – 6933621
E-mail: algemeen@bosschap.nl
Internet: www.bosschap.nl

Bijlage 2

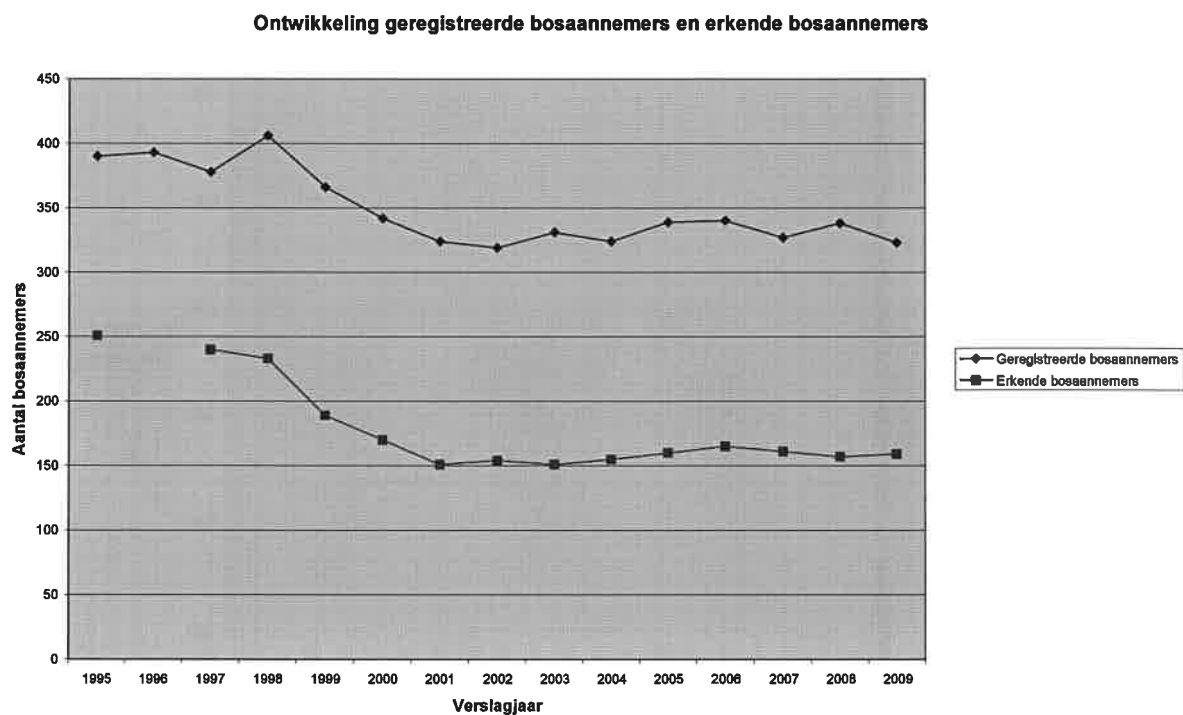
Ontwikkeling areaal bos en aantal geregistreerde boseigenaren

Aantal boseigenaren december 2009: 1.722
Aantal hectares bos december 2009: 285.881

Bijlage 3

Ontwikkeling aantal geregistreerde bosaannemers en aantal ErBo-erkende bosaannemers bij Bosschap

Aantal bosaannemers: 323

Aantal ErBo-deelnemers: 159

Omzet bosaannemers 2009: € 56.289.620

Omzet ErBo-deelnemers 2009: € 51.663.140

Bijlage 4 Overzicht verordeningen Bosschap in 2009

In 2009 hanteerde het Bosschap onderstaande verordeningen; daarbij wordt onderscheid gemaakt naar:

- externe verordeningen; bij deze verordeningen heeft de werkingssfeer betrekking op de bij het schap aangesloten bedrijven en organisaties
- interne verordeningen; bij deze verordeningen heeft de werkingssfeer betrekking op de interne organisatie van het Boschap en de daarbij betrokken personen.

Externe verordeningen

Registratieverordening Bosschap 2006

Wettelijke basis: - artikel 93 Wet op de bedrijfsorganisatie; artikel 5 Instellingsbesluit Bosschap 2003

Doel: - de registratie van ondernemingen in de bosbouw

Werkings sfeer:

- de registratie van bosbouwondernemingen, zijnde ondernemingen waarin de bosbouw, het bosbeheer of de houtteelt wordt uitgeoefend
- de registratie van bosbouwambachtondernemingen; dat zijn ondernemingen die tegen betaling werkzaamheden verrichten in bossen en andere houtopstanden

Looptijd: - de verordening is met ingang van 2006 in werking getreden en is buiten werking gesteld na de dag waarop de Registratieverordening Bosschap 2009 in werking is getreden, zijnde 26 oktober 2009

Registratieverordening Bosschap 2009

Wettelijke basis: - artikel 93 Wet op de bedrijfsorganisatie; artikel 5 Instellingsbesluit Bosschap 2008

Doel: - de registratie van ondernemingen in de bosbouw en / of het natuurbeheer

Werkingsfeer:

- de registratie van ondernemingen waarin de bosbouw, het bosbeheer, het natuurbeheer of de houtteelt wordt uitgeoefend
- de registratie van bosbouwambachtondernemingen; dat zijn ondernemingen die tegen betaling werkzaamheden verrichten in bossen en andere houtopstanden

Looptijd: - de verordening is met ingang van 25 oktober 2009 in werking getreden en geldt in principe voor onbepaalde tijd, doch niet langer dan tot en met de dag van afkondiging van een nieuwe registratieverordening

Verordening Algemene Heffing Bosschap 2009

- Wettelijke basis: - artikel 93, 126 Wet op de bedrijfsorganisatie; artikel 7 Instellingsbesluit Bosschap 2008
- Doel: - het opleggen van heffingen aan de geregistreerde ondernemingen ter financiering van het Bosschap en zijn werkzaamheden voor het jaar 2009
- Werkingssfeer: - alle bij het Bosschap geregistreerde ondernemingen
- Looptijd: - van 1 januari 2009 tot en met 31 december 2009

Verordening Heffing Subsidies en Bijdragen Bosschap 2009

- Wettelijke basis: - artikel 93, 126 Wet op de bedrijfsorganisatie; artikel 7 Instellingsbesluit Bosschap 2008
- Doel: - het opleggen van heffingen aan de geregistreerde ondernemingen ter financiering van het Bosschap en zijn werkzaamheden, voor het jaar 2009
- Werkingssfeer: - alle bij het Bosschap geregistreerde ondernemingen
- Looptijd: - van 1 januari 2009 tot en met 31 december 2009

Verordening Bosschap Bestrijding Insectenplagen in Picea en Larix 2006

- Wettelijke basis: - artikel 93, 95 Wet op de bedrijfsorganisatie; artikel 5 Instellingsbesluit Bosschap 2003
- Doel: - het opleggen van verboden of geboden die ten doel hebben de bestrijding of voorkóming van plagen van de Letterzetter en Lariksbastkever
- Werkingssfeer: - de bij het Bosschap geregistreerde ondernemingen
- Looptijd: - de verordening is met ingang van 2006 in werking getreden; het bestuur heeft in zijn vergadering d.d. 10 december 2009 besloten de verordening in te trekken

Interne verordeningen

Verordening Begroting Bosschap 2009

- Wettelijke basis: - artikel 119 Wet op de bedrijfsorganisatie
- Doel: - het vaststellen van de begrote inkomsten en uitgaven voor het desbetreffende jaar
- Werkingssfeer: - bestuur en organisatie Bosschap
- Looptijd: - van 1 januari 2009 tot en met 31 december 2009

Verordening Bosschap 2008 vergoedingen voorzitter

Wettelijke basis: - artikel 93 Wet op de bedrijfsorganisatie

Doel: - vaststelling regeling vergoedingen voorzitter Bosschap

Werkingssfeer: - voorzitter Bosschap

Looptijd: - deze verordening is in werking getreden op 1 juli 2008 en geldt in principe tot en met de dag van afkondiging van een nieuwe verordening ter zake

Verordening Bosschap 2008 vergoedingen leden bestuur en commissies

Wettelijke basis: - artikelen 77, 85 en 88 Wet op de bedrijfsorganisatie; artikel 6.2 Besluit beleidsregels Bestuurskamer SER

Doel: - vaststelling vergoedingen leden bestuur, dagelijks bestuur en commissies Bosschap

Werkingssfeer: - leden bestuur, dagelijks bestuur, commissies Bosschap

Looptijd: - deze verordening is in werking getreden op 1 januari 2009 en geldt in principe tot en met de dag van afkondiging van een nieuwe verordening ter zake

Verordening Bosschap 2008 inzake Reglement van Orde Bestuurszaken

Wettelijke basis: - artikelen 92, 95 Wet op de bedrijfsorganisatie

Doel: - het vastleggen van regelen m.b.t. benoeming bestuursleden, het houden van vergaderingen, stemmingen, verslaglegging, adviescommissies, intern toezicht

Werkingssfeer: - bestuur en organisatie Bosschap

Looptijd: - De verordening is door het bestuur vastgesteld op 20 maart 2008 en in werking getreden een dag na afkondiging ervan in het Mededelingenblad Bedrijfsorganisatie.

Bijlage 5

Samenstelling bestuur Bosschap in 2009

voorzitter
vice-voorzitters

drs. E.H.T.M. Nijpels
W.J.M. Baltussen (FNV)
A.P.M. Veltman (NVBE)

Benoemd door de Nederlandse Vereniging van Boseigenaren

leden

jhr. ir. W.H.J. de Beaufort
A.P.M. Veltman
mw P.M. Sangers
drs. T.J. Wams

plaatsvervangende leden

ir. A.H. graaf Schimmelpenninck
ir. J. Lub
dr. ir. H.H. Bartelink
ir. H.A. Boeschoten

Benoemd door de Algemene Vereniging Inlands Hout

lid

ing. C. Boon

plaatsvervangend lid

G. Hop

Benoemd door de FNV Bondgenoten

leden

W.J.M. Baltussen
S. Binda
J.A. Efftink

plaatsvervangende leden

H.F.M. Rampen
A. Roelvink

Benoemd door de CNV BedrijvenBond

leden

mw. N. Bosma
mw. J.H. Kraan

plaatsvervangende leden

A. Bruggeman
R.J. Gijsen

DAGELIJKS BESTUUR

voorzitter

drs. E.H.T.M. Nijpels

leden

W.J.M. Baltussen (FNV)
A.P.M. Veltman (NVBE)
mw. J.H. Kraan (CNV)
G. Hop

Nevenfuncties voorzitter en leden bestuur

Een overzicht van datum toetreding tot bestuur, de functie in het bestuur en alle betaalde en onbetaalde relevante nevenfuncties van de voorzitter en de (plaatsvervangende) leden van het bestuur van het Bosschap is te vinden op: www.bosschap.nl/organisatie/bestuur/; klik dan op hier achter "overzicht".

Bijlage 6 Samenstelling commissies en werkgroepen Bosschap eind 2009

• COMMISSIE SOCIALE ZAKEN

voorzitter: R.J. Gijsen

leden

R.J. Adelaar (NVBE, Sectie NB-organisaties)
W.J.M. Baltussen (FNV)
Jhr. ir. A.J.H. de Beaufort (NVBE, Sectie Particulieren)
S. Binda (FNV)
mw. J.H. Kraan (CNV)
mw. M.R.C.G. Oudejans-v. Aanholt (CNV)
H.M. Pieters (AVIH)
G.J. van Herwaarden (LN)
mw. M. van Egmond (SBB)
mw. R.G. Jansen (Groninger Landschap)

secretaris: ir. A.H. Bouma

• COMMISSIE BEHEER- EN BEDRIJFSVRAAGSTUKKEN

voorzitter: mr. D. van der Weij (NVBE, Sectie Particulieren)

leden

G. Borgman
ir. A.J.J. Bakker (Ernst & Young)
ing. F.G.M. Borgonje (NVBE, Sectie Overheden)
drs. E.F.H.M. Cousin (Waternet)
ir. M.F.F.W. Jans (UvB)
ir. J. Lub (NVBE, Sectie Overheden)
drs. M.A. Mortier
ir. M. Houtzagers (Z-H Landschap)
J. van der Sluijs
dr. H.N. Siebel (NVBE, Sectie NB-organisaties)
mw. ir. S.G. van der Zanden (NVBE, Sectie SBB)
drs. N. Potyk (adviseur)

secretaris: mw. ir. C.Y. Weebers

• GESCHILLENCOMMISSIE ERKENNINGSREGELING BOSAANNEMERS

voorzitter: mr. L.E. Kalff

plv voorzitter: mr. E.M. Groen

leden

ir. J. Lub (NVBE, namens opdrachtgevers)
ing. P. Swager (AVIH, namens opdrachtnemers)

secretaris: ir. A.H. Bouma

- **KLACHTENCOMMISSIE ERKENNINGSREGELING BOSAANNEMERS**

voorzitter: mr. L.E. Kalff

plv voorzitter: mr. E.M. Groen

leden

ir. J. Lub (NVBE, namens opdrachtgevers)

ing. P. Swager (AVIH, namens opdrachtnemers)

secretaris: ir A.H. Bouma

- **COMMISSIE ARBEIDSOMSTANDIGHEDEN**

voorzitter: J.A. Efftink (FNV)

leden

M.M. Bouwmeester (AVIH)

mw. M.C.G. de Groot (Stigas)

mw. J.H. Kraan (CNV)

ing. C.M. Niemeijer (Alterra)

J.W.M. Polman (IPC)

Mw. W. Roelfsema (NVBE, Sectie SBB)

A. Roelvink (FNV)

Vacature Natuurmonumenten

secretaris: ir A.H. Bouma

- **COMMISSIE PLANTENZIEKTEN EN PLAGEN**

voorzitter: dr H.N. Siebel (NVBE, Sectie NB-organisaties)

leden

mw.ir. L.R. van Brederode (LNV)

ir. S.M.J. Wijdeven (NVBE, Sectie SBB)

ir. M.F.F.W. Jans (UvB)

L. Moraal (Alterra)

ir. M.H.C.G. Steeghs (PD)

R. Lamain

secretaris: mw dr. ir. E.E.M. Verbij

• COMMISSIE VOOR DE ZAAD- EN PLANTSOENVOORZIENING

voorzitter: ing. G.T.M. Grimberg (LNV)

leden

ing. T. Keizers (NON)
P. de Labie (NBvB)
W.N. van Liere (Naktuinbouw)
L.N.M. van Os (NVBE, Sectie SBB)
R. Pleijter (BoHeZa)
ir. S.M.G. de Vries (Alterra)

plaatsvervangende leden

dr.ir. J. Buitenveld (WUR)
mw. J.A.M. van Hasselt (NBvB)
J. Zondervan (Naktuinbouw)
vacature
J. Vink (PVM)
ing. K.G. Kranenburg (Alterra)

secretaris: mw. dr. ir. E.E.M. Verbij

• COMMISSIE ONDERWIJS EN SCHOLING

voorzitter: mw. J.H. Kraan (CNV)

leden

S.C. van Buuren (NVBE, Sectie SBB)
C. van Drie (AVIH)
mw J. van Kuyk (NM)
ing. H.F.M. Rampen (FNV)
mw. drs. ing. A.H.A.M. Roeters (Aequor)
drs. J.P.A. van Rooijen (Larenstein)
vacature (IPC)
ir. A.J.H. Willems (UvB)
dr.ir. J. den Ouden (WUR)

secretaris: ir. A.H. Bouma

• COMMISSIE WATER

voorzitter: ir. H.J. Massop (NVBE, Sectie NB-organisaties)

leden

ir. F.Th. Verhagen (FPG)
ir. B. Hermans (N&M)
ing. J. Streefkerk (NVBE, Sectie SBB)
drs. P. Vertegaal (NM)
mw. ir. H.C. Visser (LNV)
ir. W.P.C. Zeeman (DLG)
drs. J. Roos (De 12 Landschappen)
drs. C.L.H. Geujen (NM)

secretaris: mw. dr. ir. E.E.M. Verbij

- **TERREINBEHEERDERSOVELEG**

voorzitter: ir. H.H. Massop (NVBE, Sectie NB-organisaties)

leden

jhr. ir. W.H.J. de Beaufort (NVBE, Sectie Particulieren)

ir. M.J. Glastra (Utrechts Landschap)

ir. L.P. Klaassen (GZH)

drs. R.J.A. Pillen (NVBE, Sectie Overheden)

A.P.M. Veltman (NVBE, Sectie Overheden)

ir. A.J.H. Willems (UvB)

drs. G.W. Lammers (SBB)

secretaris: mw. dr. ir. E.E.M. Verbij

- **WERKGROEP GEDRAGSCODE ZORGVULDIG BOSBEHEER**

voorzitter: mw. ir. C.Y. Weebers

leden

mw. A. Doesburg (VBN)

mr. J.J. Ostendorf (LNV)

mr. ir. H.C. Beekhuis (SBB)

ing. C. Boon (AVIH)

ir. M.F.F.W. Jans (UvB)

dr. H.N. Siebel (NM)

drs. A.J.M. Roozen (Geldersch Landschap)

R. Smits (SBNL)

mw. mr. S.M. Hitzert (LNV)

drs. R. Kwak (VBN)

secretaris: mw. ir. C.Y. Weebers

- **WERKGROEP GEDRAGSCODE NATUURBEHEER**

voorzitter: ir. G.J.P. Jansen

leden:

mr. ir. H.C. Beekhuis (NVBE, Sectie SBB)

ir. E. Aertsen (FPG)

drs. A.J.M. Roozen (NVBE, Sectie NB-organisaties)

F. van Rossum (NVBE, Sectie NB-organisaties)

K. Wheeler (VBN)

mr. J.J. Ostendorf (LNV)

ing. C. Boon (AVIH)

drs. C.H. Krantz (Stichting PHB)

ir. M.F.F.W. Jans (UvB)

mw. mr. S.M. Hitzert (LNV)

secretaris: ir. G.J.P. Jansen

- **TUCHTGERECHT BOSSCHAP**

voorzitter : mr. E.M. Groen

vice-voorzitter: mr. Th. Pothof

leden:

mr. ir. H.C. Beekhuis (NVBE, Sectie SBB)

mw. ing. M. de Bresser (NVBE, Sectie Overheden)

A.J. van der Krol (NVBE, Sectie Particulieren)

mw. A.C. van Zwienen (AVIH)

griffie

mw. mr. W.M.A.K. Parmet (Instituut voor Agrarisch Recht)

- **KLACHTENCOMMISSIE EN BEZWAARSCHRIFTENCOMMISSIE BOSSCHAP**

voorzitter: mr. P.C.H. van Schooten

leden:

A.P.M. Veltman

J.A. Efftink

secretaris: ir. A.H. Bouma

- **BEZWAARSCHRIFTENCOMMISSIE BOSSCHAP**

voorzitter: mr. P.C.H. van Schooten

leden:

A.P.M. Veltman

J.A. Efftink

ing. C. Boon

secretaris: ir. A.H. Bouma

- **WERKGROEP ARBEIDSMARKTBELEID**

voorzitter: R.J. Adelaar

leden:

mw. J.H. Kraan (CNV)

mw. D. van Toorn (SBB)

C. van Drie

ing. M.C. Marsman (Helicon)

mw. drs. ing. A.H.A.M. Roeters (Aequor)

drs. J.P.A. van Rooijen (Larenstein)

secretaris: ir. A.H. Bouma

- **ERBO-BEGELEIDINGSCOMMISSIE**

voorzitter: G. Hop

leden

K. Weijtmans

J.A. Efftink

H.B.R. van den Akker

M. Bruggemans

secretaris: ir. A.H. Bouma

Bijlage 7

Samenstelling secretariaat Bosschap in 2009

Secretaris	ir. G.J.P. (Jos) Jansen
Adjunct-secretaris	ir. A.H. (Ad) Bouma
Senior-beleidsmedewerker	dr.ir. E.E.M. (Evelien) Verbij
Senior-beleidsmedewerker	ir. H.C.M. (Ineke) Brusse (tot 1 december 2009)
Senior-beleidsmedewerker	ir. C.Y. (Carleen) Weebers (vanaf 1 augustus 2009)
Manager Algemeen Beheer	M. (Mary) Jonker-Verloop (tot 1 februari 2009)
Medewerker registratie / Coördinator administratie en registratie	I.M. (Ingrid) Swarte
Medewerker financiën en registratie	E.M. (Edo) Janssen
Medewerker secretariaat en registratie	A. (Anitra) van de Haar-Blom
Medewerker secretariaat	R. (Renate) van Tricht-van Asch

Bijlage 8 Overzicht vergoedingen voorzitters en leden bestuur, commissies en werkgroepen

Vergoedingen voorzitter

De voorzitter ontvangt € 13.860,- op jaarbasis voor 2009. Daarnaast ontvangt hij een reiskostenvergoeding.

De voorzitter wordt geacht voor dit honorarium gemiddeld 1,20 dagdeel per week voor het Bosschap werkzaam te zijn.

Vergoedingen leden bestuur en commissies Bosschap

De leden van het bestuur en de leden van commissies van het Bosschap en van werkgroepen¹ kunnen op hun verzoek gebruik maken van een vacatievergoeding van

€ 210,- per dagdeel.

Daarnaast kunnen zij gebruikmaken van een vergoeding voor reis- en verblijfkosten.

De reiskosten worden vergoed op basis van een bedrag van € 0,29 per kilometer voor de afstand tussen woon- / werkplaats en de plaats van de vergadering. De verblijfkosten zijn € 13,- per dag.

De voorzitters van commissies en werkgroepen krijgen per vergadering die zij voorzitten € 15 extra.

¹ Voor werkgroepen geldt, dat deze door het bestuur van het Bosschap moeten zijn ingesteld.

Accountantsverklaring Jaarrekening + Balans Bosschap 2009

VAN REE

ACCOUNTANTS

registeraccountants en belastingadviseurs

Van Ree Accountants en
Belastingadviseurs BV
Sitiopark 2-4
3941 PP Doorn
Postbus 294
3940 AG Doorn

† (0343) 41 59 40

F (0345) 41 44 78

doorn@vanreeacc.nl

www.vanreeacc.nl

Aan: het bestuur van het Bosschap

ACCOUNTANTSVERKLARING

Opdracht

Wij hebben gecontroleerd of de in dit jaarverslag opgenomen balans en de staat van baten en lasten van Het Bosschap over 2009 op de juiste wijze is ontleend aan de door ons gecontroleerde jaarrekening 2009 van Het Bosschap. Bij die jaarrekening hebben wij op 5 maart 2010 een goedkeurende accountantsverklaring verstrekt. Het bestuur van Het Bosschap is verantwoordelijk voor het opstellen van de balans en de staat van baten en lasten in overeenstemming met de grondslagen zoals gehanteerd in de jaarrekening 2009. Het is onze verantwoordelijkheid een accountantsverklaring inzake de balans en de staat van baten en lasten te verstrekken.

Werkzaamheden

Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht. Dienovereenkomstig dienen wij onze controle zodanig te plannen en uit te voeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de balans en de staat van baten en lasten op de juiste wijze is ontleend aan de jaarrekening.

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Oordeel

Naar ons oordeel is de balans en de rekening van baten en lasten in alle van materieel belang zijnde aspecten op de juiste wijze ontleend aan de jaarrekening.

Toelichting

Wij vestigen er de aandacht op dat voor het inzicht dat vereist is voor een verantwoorde oordeelsvorming omtrent de financiële positie en de resultaten van Het Bossschap en voor een toereikend inzicht in de reikwijdte van onze controle de balans en de staat van baten en lasten dienen te worden gelezen in samenhang met de volledige jaarrekening, waaraan deze zijn ontleend, alsmede met de door ons daarbij op 5 maart 2010 verstekte goedkeurende accountantsverklaring. Deze toelichting doet geen afbreuk aan ons oordeel.

Doorn, 5 maart 2010
Van Ree Accountants en Belastingadviseurs BV

w.g.

drs. A.H.J. Kraaij
Registeraccountant

1. **Identify the problem:** The problem is that the company is not meeting its sales targets.

Bijlage 10

Accountantsverklaring rekening t.b.v. Fonds Colland Arbeidsmarktbeleid 2009

VAN REE ACCOUNTANTS
registeraccountants en belastingadviseurs

Van Ree Accountants en
Belastingadviseurs BV
Silopark 2-4
3941 PP Doorn
Postbus 294
3940 AG Doorn

T (0343) 41 59 40
F (0343) 41 44 78
doorn@vanreeacc.nl
www.vanreeacc.nl

Accountantsverklaring ten behoeve van Colland arbeidsmarktbeleid

Opdracht

Wij hebben de financiële verantwoording 2009 inzake het Colland Arbeidsmarktbeleid van het Boschap te Driebergen-Rijsenburg gecontroleerd. De financiële verantwoording is opgesteld onder verantwoordelijkheid van de leiding van de huishouding. Het is onze verantwoordelijkheid een accountantsverklaring inzake de financiële verantwoording te verstrekken.

Werkzaamheden

Onze controle is verricht overeenkomstig in Nederland algemeen aanvaarde richtlijnen met betrekking tot controleopdrachten. Volgens deze richtlijnen dient onze controle zodanig te worden gepland en uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de financiële verantwoording geen onjuistheden van materieel belang bevat. Wij zijn van mening dat onze controle een deugdelijke grondslag vormt voor ons oordeel.

Oordeel

Wij zijn van oordeel dat de financiële verantwoording de gegevens juist weergeeft.

Verder zijn wij van oordeel dat de in de financiële verantwoording weergegeven uitsplitsing van de lasten naar bestedingsdoelen/ activiteiten juist is en aansluit bij de statuten en/ of reglementen van de Stichting Colland Arbeidsmarktbeleid.

Doorn, 5 maart 2010

Van Ree Accountants en Belastingadviseurs BV

drs. A.H.J. Kraaij
Registeraccountant

Van Ree Accountants en
Belastingadviseurs BV
Silopark 2-4
3941 PP Doorn
Postbus 294
3940 AG Doorn
T (0343) 41 59 40
F (0343) 41 44 78
doorn@vanreeacc.nl
www.vanreeacc.nl

Bijlage 11 Overzicht artikelen, rapporten, brochures, toespraken, etc.

Interviews, voorwoorden

- interview met Ed Nijpels in "Vakblad Natuur Bos Landschap" 2009
- interview met Ed Nijpels en Jos Jansen ter gelegenheid van "Ruimte in het Bos", evaluatie Staatsbosbeheer
- interview met Ed Nijpels in "Voorgond", Ned. Ver. van Rentmeesters
- interview met Ed Nijpels in "Van Nature", Ver. Natuurmonumenten 2009
- voorwoord Ed Nijpels in jaarverslag Bosschap 2009
- voorwoord Ed Nijpels in "Zwerfafval? Niet in mijn gebied!", SenterNovem 2009
- inleiding Ed Nijpels op symposium ervaringen gedragscodes; t.g.v. realisatie Gedragscode Natuur
- inleiding Ed Nijpels t.g.v. Voorjaarsforum Ver. Natuurmonumenten 22-04-2009

Toespraken / inleidingen / presentaties

- inleiding Ed Nijpels bij symposium over gedragscodes; Nieuwspoor Den Haag 2009
- toespraak Ed Nijpels t.g.v. Geo-werkconferentie "Geo-ICT dienstverlening ook in het Groene Domein" 11-05-2009
- presentatie Kees Boon t.g.v. Symposium Platform Agrologistiek, 23-11-2009
- presentatie Kees Boon t.g.v. drie bijeenkomsten Productschap Tuinbouw, LNV en Bosschap over hout en energie in de glastuinbouw
- presentatie Jos Jansen "Agenda voor het Nederlandse Bos" bij Ned. Bond van Boomkwekers, 09-01-2009
- presentatie Jos Jansen t.g.v. Conferentie Waternet over bestuur waterschappen, 25-09-2009
- inleiding Jos Jansen t.g.v. Workshop "Bos en windenergie", 10-12-2009
- presentatie Jos Jansen t.g.v. ledenvergadering ver. Houttelers Noord Nederland, 11-12-2009
- Inleiding Jos Jansen over definitie natuur en heffingen t.g.v. waterschapssessie, georganiseerd door Unie van Waterschappen en Bosschap, 12-11 2009
- Bijdrage Jos Jansen jury prijsvraag ideeën bosaanleg in Nederland; georganiseerd door Innovatienetwerk, 17-12-2009
- Presentatie / vertegenwoordiging Jos Jansen in Raad voor de Plantenrassen, Bomenstichting, Boomfeestdag
- Presentatie / vertegenwoordiging Ad Bouma in Werkgroep Leesbaarheid cao-PBO / Commissie van Advies Verordening financiën bedrijfslichamen (SER).

Artikelen

- D. Huitzing en C. Weebers; "LNV en Bosschap in gesprek over verplaatsing Kennisnetwerk OBN"; Vakblad Natuur Bos Landschap 2009
- M. de Kleijn; "Maatwerk gewenst in de bestrijding van invasieve exoten"; Vakblad Natuur Bos Landschap 2009

Rapporten, brochures en andere documenten

- L. van den Bremer en A. van Kleunen; "Evaluatie toepassing Gedragscode Zorgvuldig Bosbeheer m.b.t. broedvogels"; informatierapport SOVON Vogelonderzoek Nederland (in opdracht van Vogelbescherming Nederland en Bosschap) 2009
- A. Oosterbaan, C.A. van den Berg, T. de Boer, J.J. de Jong, L.G. Moraal, C.M. Niemeijer, M. Veerkamp, E. Verkaik; "Storm en bosbeheer. Afwegingen voor het laten liggen of ruimen van stormhout"; Alterra-rapport 1959; onderzoek begeleid door Bosschap
- Arbocatalogus bos en natuur; Colland Stigas 2009
- Quick scan Lyme; notitie over betekenis uitspraak Lyme als beroepsziekte; DLA Piper 23-11-2009
- Brochure Veiligheidsafspraken tussen opdrachtgever en opdrachtnemer; IPC Groene Ruimte (in opdracht Bosschap) 2009
- Veldversie Gedragscode Natuur; Bosschap, najaar 2009

Overige publicaties

- Nieuwsbrief Bomen; Bosschap jaargang 15, nr 1 voorjaar 2009
- Nieuwsbrief Bomen; Bosschap jaargang 15, nr 2 najaar 2009
- Mededeling Raam-cao Bos en Natuur; Bosschap, winter 2008-2009
- Mededeling Raam-cao Bos en Natuur; Bosschap, voorjaar 2009
- Publicatie uitvoering Lyme-onderzoek onder werknemers in bos en natuur; Bosschap, voorjaar 2009
- Rapportage + verantwoording uitvoering projecten en activiteiten in kader van Colland Arbeidsmarktbeleid t.b.v. bos en natuur; Bosschap, voorjaar 2009

Bijlage 12a**Aantal bosaannemingsbedrijven naar
grootteklasse per 31-12-2009**

Omzet bedraagt	Aantal aannemers	Algemeen	Subsidies en bijdragen	Basisheffing	Bedrag subsidies en bijdragen	Totaal- bedrag (excl subs en bijdr)
minder dan 11.345	87					
11.345 / 45.380	79	130,25	5,48	40,00	433	13.450
45.380 / 113.445	69	254,84	10,88	40,00	751	20.344
113.445 / 226.890	32	379,62	16,35	40,00	523	13.428
226.890 / 453.780	24	504,20	21,75	40,00	522	13.061
453.780 en meer	32	628,93	27,23	40,00	871	21.406
Subtotaal					3.100	81.688
Schilthuis aftrek						12.419-
Totaal	323					69.269

De bosaannemers in de klasse "minder dan € 11.345" betreft vrijwillig aangesloten bosaannemers, die veelal belang hebben bij registratie om incidenteel in onderaanneming voor ErBo-bedrijven te kunnen werken.

Bijlage 12b:

Aantal borseigendommen naar grootteklasse per 31-12-2009

Soort eigenaar	Klasse < 5			Klasse 5-25			Klasse 26-50			Klasse 51-100			Klasse 101-250			Klasse 251-500			Klasse 501-1000			Klasse > 1000			Totaal 2009		Situatie 2007	
	Aantal		ha.	Aantal		ha.	Aantal		ha.	Aantal		ha.	Aantal		ha.	Aantal		ha.	Aantal		ha.	Aantal		ha.	eig.	ha.	eig.	ha.
	eig.	ha.		eig.	ha.		eig.	ha.		eig.	ha.		eig.	ha.		eig.	ha.		eig.	ha.		eig.	ha.					
Particulieren	20	69		818	9664		185	6594		115	7797		59	8657		24	8283		9	5916		3	3985		1233	50965	1272	58369
Gemeenten	1	2		74	1044		36	1362		42	3008		51	8068		27	9862		16	10016		6	8960		253	42322	255	42287
Provincies	0	0		1	17		1	47		2	177		3	497		1	251		1	625		0	0		9	1614	8	920
Staatsbosbeheer	0	0		0	0		0	0		0	0		0	0		0	0		0	0		4	92769		4	92769	4	86824
Rijk (overig)	0	0		5	61		1	44		1	89		0	0		0	0		1	502		4	20968		12	21664	12	16488
Waterschappen	0	0		2	42		1	47		2	168		3	467		1	307		0	0		0	0		9	1031	9	1031
Prov. landschappen/ Natuurmonumenten	0	0		0	0		0	0		0	0		2	343		1	318		1	679		9	53094		13	54434	13	52218
Stichtingen en verenigingen	0	0		91	1179		31	1115		17	1176		10	1600		2	629		4	3062		4	6856		159	15617	141	14166
Recreatieschappen	0	0		5	72		5	189		8	570		4	700		1	252		0	0		0	0		23	1783	24	1810
Waterleidingmij.	0	0		1	25		0	0		2	149		1	107		1	387		0	0		2	3016		7	3684	9	4760
Totaal	21	71		997	12104		260	9398		189	13134		133	20439		58	20289		32	20800		32	189648		1722	285883	1747	278878

In de klasse < 5 ha gaat het om vrijwillig aangesloten borseigenaren.

Bijlage 13

Lijst van gebruikte afkortingen

Aequor	Aequor Kenniscentrum Onderwijs
AID	Algemene Inspectie Dienst
AVIH	Algemene Vereniging Inlands Hout
BoHeZa	Bedrijfsnaam van een zaadhandelaar
CGB	Code Goed Bestuur product- en bedrijven
CNV	CNV BedrijvenBond
DLG	Dienst Landelijk Gebied
FNV	FNV Bondgenoten
GCN	Gedragscode Natuurbeheer
GZB	Gedragscode Zorgvuldig Bosbeheer
Helicon	Helicon opleidingen
IPC	IPC Groene Ruimte
Larenstein	Hogeschool Van Hall Larenstein, onderdeel van WUR
LB Zuid Holland	Landschapsbeheer Zuid Holland
LN	Landschapsbeheer Nederland
LNv	Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
NM	Vereniging Natuurmonumenten
N&M	Stichting Natuur & Milieu
NBvB	Nederlandse Bond van Boomkwekers
NON	Bosgroep Noord-Oost Nederland
NVBE	Nederlandse Vereniging van Boseigenaren
PD	Plantenziektenkundige Dienst
PVM	Bedrijfsnaam van een zaadhandelaar
SAN	Subsidieregeling Agrarisch Natuurbeheer
SBB	Staatsbosbeheer
SBNL	Stichting Beheer Natuur Landelijk Gebied
SER	Sociaal Economische Raad
SN	Subsidieregeling Natuurbeheer
StEG	Stichting Erkend Groen
Stigas	Stigas, agrarische Arbodienst
SZW	Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
UvB	Unie van Bosgroepen
VBN	Vogelbescherming Nederland
WUR	Wageningen Universiteit en Researchcentrum

